

Apost

"Hamro Patrika"

Norge-Nepal foreningen

Kirkevn. 77
1364 Hvalstad

Postgirokonto:
0802 4202 438

Enkeltmedlem
kr. 100,-

Familie
kr. 150,-
Organisasjon
kr. 300,-

MEDLEMSKONTINGENTEN.

VELKOMMEN I
NORGE-NEPAL
FORENINGEN!

Program for møtet
torsdag 12. september -96:

Gry Ottesen, hovedfagsstudent
i sosialantropologi i Bergen,
holder foredrag: "Nonnelatter
og munkekapper i en
antropologisk studie av latter,
humor og buddhisme i Nepal".

Kaker, kaffe og utlodning

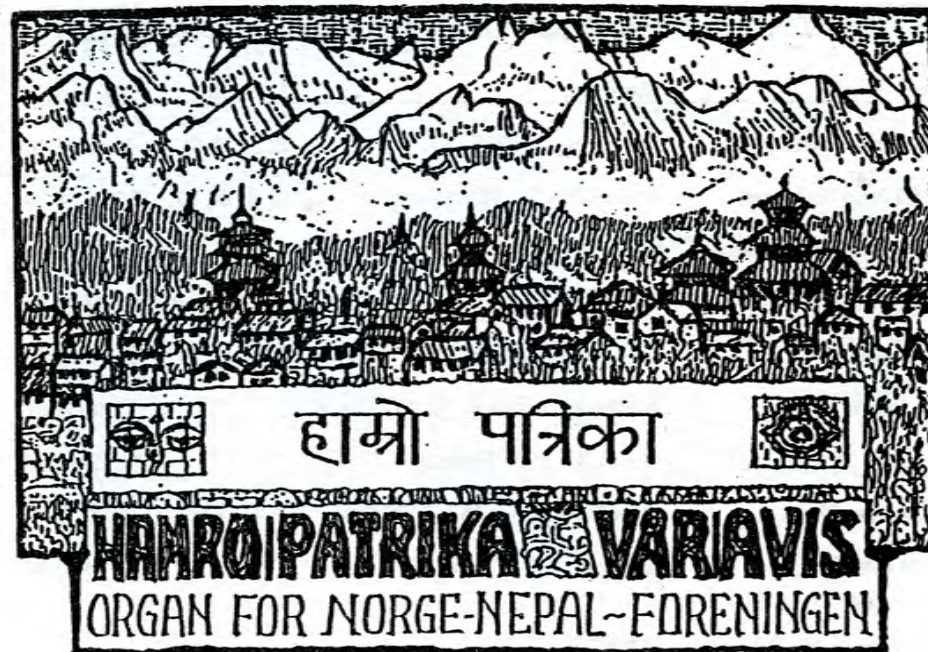
Betalt parkering i Kathmandu

Al begyndelse er svær
I foråret '95 blev der indført betalingsparke-
ring i zoneerne Pako til Putali Sadak og
Thamel til Tripureswor. Ordningen har til
formål at gøre trafikken smidigere og at
beskytte miljøet. Firmaet "Auto Parking" har
kontrakt med kommunen og har ansat 300
"spot boys" og 28 ledere, der arbejder i to
skift kl. 8-20.

I starten var der lidt tilpasningsproblemer,
mange udeblev fra arbejdet, og en del er
blevet fyret. Der har også været tilfælde af
vold mod vagterne. Derudover gav også
regntiden vanskeligheder. Auto Parking har i
de første måneder haft en daglig indtægt på
Rs. 11-14.000. Målet er Rs. 27.000.

Der er fortsat en række praktiske
problemer, der skal løses. Personalet skal
uddannes bedre, og der skal uddeles regntøj.
Det er ligeledes nødvendigt at forbedre
kommunikationen til offentligheden.

Nepal Vision 3årg. nr 2

Nr. 3, aug. 1996

Velkommen til møte
i Norge-Nepal foreningen
torsdag 12. september 1996, kl. 19.00
i Lektorenes Hus, Wergelandsveien 15, Oslo.

Foredrag:
"Nonnelatter og munkekapper i Nepal"
ved Gry Ottesen

Husk også årsmøtet torsdag 31. oktober!

NORGE-NEPAL FORENINGENS STYRE:

Navn:	Adresse:	Tlf. jobb	Tlf. privat
Marit Kleppa (leder)	Skøyenvn. 97, 0375 Oslo	22 31 36 91	22 52 10 31
Nikolai Arnø (kasserer)	Fossekallen 32, 3034 Drammen	32 24 64 13	32 81 86 39
Wenche Fossum (sekretær)	Bjørnestupet 25, 1453 Bjørnemyr		66 91 68 77
Kirsten I. Greiner (red.)	Landingsvn. 84, 0767 Oslo	Faks og tlf: 22 14 11 01	
Dyre Vaa Sætre	Sorgenfrigat. 21, 0365 Oslo	22 04 47 28	22 43 11 81
Tove Cecilie Kittelsen	Waldemar Thranesgt. 32, 0171 Oslo		22 46 48 02
Shiva Km. Sitaula	Øyavn. 46, 1800 Fetsund		63 88 15 23
Harald Olav Skar	Øvre Smestad vei 16 c, 0378 Oslo	22 17 70 50	22 92 19 74
Sigrun Eide Ødegård	Schultz gt. 7, 0365 Oslo		22 56 78 86

PERSONER MED VERV UTENFOR STYRET:

Roy Friis (revisor)	Peiskrokvn. 8, 1482 Nittedal	22 93 71 04	67 07 69 08
Yngve Gauslå	Gamlelinja 31 b, 1254 Oslo		22 62 22 96
Thronn Berge Larsen	Dannevigsvn. 12, 0463 Oslo		22 71 98 73

Ny kasserer.

På grunn av hardt arbeidspress har Dyre valgt å overlate kasserervervet til Nikolai som heretter tar hånd om foreningens økonomi og medlemsregister.

Redaktøren beklager...

...fraværet av "Nytt fra Nepal" i dette nummeret av Hamro Patrika. August og hverdagen kom litt brått på redaktøren som hastig kastet seg over kopimaskin, pc, saks og lim da deadline var faretruende nær. Slaget var tapt idét datamaskinen slo seg vrang og nektet å skrive ut fra internett. Ergo ingen nyheter på norsk denne gangen, men det ble plass til mye annet godt Nepal-stoff. Ifølge de som holder seg oppdatert på den nepalske nyhetsfronten, har det ikke skjedd markante endringer i landets politiske eller økonomiske liv i løpet av sommeren. Responsen på "Nytt fra Nepal" har vært god og vi skal etter beste evne prøve å opprettholde spalten i kommende utgaver av Hamro Patrika.

Takk...

...til alle som nå har betalt medlemskontingenten for 1996! For de som ennå ikke har betalt: kontingent og postgironummer står på siste side av dette nummeret.

MØTET 17. APRIL 1996.

42 personer var tilstede på april-møtet, der vi koste oss med lysbildeforedrag og mye dal bhat.

Sushila Nepali og Indra Mamamdhar: "Skogsressurser og biodiversitet"

Sushila Nepali og Indra Mamamdhar, som begge har studert bærekraftig jordbruk og forvaltning av naturressurser ved Noragric, fortalte fra sine feltarbeider i Nepal. Indra tok for seg biodiversitet i Sikkim i Pokhara-distriktet. Dessverre ble det ikke tatt notater fra hennes foredrag. Sushila fortalte om lokale mønstre for utnyttning av skogens ressurser i Udayapur-distriktet, med vekt på høsting og bruk av produkter som sopp, røtter, kanelstenger, planter til medisinske formål, løv og gress til fôr og bambus til bl.a. kurvlagning.

Høsting av planter for medisinske formål var mest vanlig i studieområdet. Som nummer to kom sanking av fôr. Bare 10% av ressursutnyttelsen var til menneskelig føde. Feltstudiet avdekket lokalbefolkningens manglende kunnskap om økonomisk bruk av ressursene og om sammenhengen mellom marked, utvinning og naturmiljøet. Et problem er at hele trær kuttet for kun å bruke løvet til fôr, noe som er skadelig for biodiversiteten i området.

De lokale tjener lite på å selge skogsproduktene blant annet p.g.a. høye skatter som gjør varene vanskelig omsettelig i markedet. Handelsmenn, som kjøper billig fra produsentene og selger videre til India med enorm fortjeneste, lever imidlertid svært godt.

Liten koordinering mellom tradisjonelle lokale mønstre for beslutningstaking og myndighetenes inngripen via forvaltningen, bidrar til en utnyttning av ressursene som hverken er miljømessig bærekraftig eller økonomisk effektiv for lokalbefolkningen. Det er behov for infrastruktur, regulering av markedet og et system for bærekraftig utnyttning.

Olav Myrholm: "Landsbyen Mohoriya gjennom ti år"

Olav Myrholm fortalte om landsbyen Mohoriya, øst for Pokhara, der han gjorde et feltstudie for ti år siden. Han har senere reist tilbake med jevne mellomrom og via lysbilder fikk vi et inntrykk av hvilke endringer landsbyen har gjennomgått i løpet av disse årene. Mohoriya's innbyggere teller omtrent 460 og er hovedsakelig gurunger. En annen folkegruppe, som holder til i utkanten av landsbyen, har lavere status enn gurungene og mindre land. De lever under stadig dårligere kår og leies til jordbruksarbeid for sine mer velstående naboer. Landskapet er typisk "gurung" med tusenvis av terrasser. Husene ligger i overkant av de dyrkede "trappene", i åssiden nesten på toppen av en langstrakt fjellrygg. Hver familie dyrker flere spredt beliggende terrasser. Kanskje er det langt å gå mellom dem, men avstanden gir sikkerhet mot de svært lokale hagiskurene.

Olav's "familie" er gurunger og består av mor, far, barn, barnebarn og den utvidede familie. De av søskenene som jobber i India, sender penger hjem og besøker Mohoriya i ferier. Færre minnesmerker i landsbyen vitner om færre gurkha-soldater - de som tidligere sørget for en ikke ubetydelig andel av inntektene. Man kan takke gurkha-penger for at Mohoriya har rent og tilgjengelig vann. Landsbyen opplever lite konflikt om deling av vannressursene og det spares på vann bl.a. ved at vaskevann kommer hagen til gode.

De tradisjonelle runde gurung-husene er de siste årene byttet ut med rektangulære, liksom stråtakene viker veien for bølgeblikk. Mange hus preges av forfall etter at folk tok med det de kunne på bussen og reiste til Chitwan. Flere investerte i Pokhara's risåkre som senere selges som boligtomter. Men treplogen er ennå i bruk i Mohoriya og barna tresker fremdeles hirsene ved å slå på den. Mye nytt har likevel kommet til. Her er nye ovner og ny dieseldreven redskap til å bearbeide risen med, noe som er en stor fordel for kvinnene. Myggnetting i vinduene gjør det nå mulig å ha mat og melk stående i karmer og andre steder innendørs. En latrine til hvert hus er blitt vanlig. Elektrisiteten spres til nye områder og veiene nærmer seg landsbyen. Den veien som har retning mot Mohoriya er imidlertid for kort og avhengig av neste VDC for å nå helt fram.

Også turistene er i anmarsj. På åsen utenfor landsbyen er det bygget et hus der kvinnegruppen tjener penger på gjestene ved å invitere til danseoppvisning. Ellers er det færre dansefestivaler i landsbyen i en tid da mer moderne pop-musikk, høyttalerlyd og kino i Pokhara frister.

Flere sosiale institusjoner er også borte fordi mange har flyttet ut det siste tiåret og fordi det fødes færre barn. Imidlertid har barna gode sjanser for overleve hvis de når over en viss alder. Og de kan forvente at 80-90% av dem får skolegang, i motsetning til for ti år siden da det gjaldt kun halvparten.

I jentegruppen er det for få i hver aldersklasse. Vedsankingen, som tidligere var deres oppgave, utføres i dag på dugnad. Færre fødsler gjør nok livet lettere spesielt for kvinnene, men det betyr samtidig mindre arbeidskraft. Tendensen er nå at også de helt unge arbeider i familiens jordbruk. Man ser fire-åringer hente vann til familien. Andelen eldre øker og de jobber lenger enn før. Færre barn innebærer færre arbeidshender som henter mindre for til mindre buskap. Med lavere antall bøffer og geiter spises det mer kylling og grønnsaker enn tidligere. Man dyrker mindre mais enn før, for det er hverken så mange dyr eller mennesker å mette og det finnes intet marked i området. Færre dyr gir også mindre kompost og gjødsel. Dagens komposteringsystem fungerer, men burde vært forbedret.

Mange av barna vi ser på de ti år gamle lysbildene, finner vi ikke igjen som ungdommer eller voksne på de nyere. Spesielt guttene har latt seg friste av kommersielle jobber og arbeider nå i butikker og restauranter eller på diskoteker og hoteller i Pokhara. Men enkelte ting består i Mohoriya. Her er fremdeles en god og fredelig religiøs cocktail med templer for ulike trosretninger med få meters avstand. Heksedoktor og apotek eksisterer side om side og landsbysjefen er beholdt til tross for avskaffelsen av panchayat. Han er en vis fyr, han har penger og vet å bruke dem klokt og han har evnen til å snakke med alle.

Mohoriya ser annerledes ut enn for ti år siden. Grønnere. Jorda som før lyste erosjonsgul og naken i ettermiddagssola, er nå mer eller mindre dekket av planter. Skogen vokser til på kollene rundt landsbyen, nær husene og mellom terrassene. Lavere aktivitetsnivå gir færre terrasser, mer skog og flere frukttrær.

Siden 1986 har mange kjøkkenhager blomstret opp i Mohoriya. Her driver mennene fram grønnsaker og de bærer vann selv om slikt egentlig er kvinnearbeid. Det dyrkes etter mønster fra hagen til landsbyens oppfinner. Hos ham vokser norske reddiker og rødbeter. Går du inn i huset hans, vil du finne en vegg tapetert med oppbrukte frøposer. "Brumunddal Frø" står det på alle. Den eldste er bortimot ti år. Og hos Olav på Lillehammer vokser nepalesisk mola.

Kirsten I. Greiner

Møte i Dansk-Nepalesisk Selskab 25. april 1996: det bhutanesiske flyktningeproblemet.

Av Marit Kleppa.

Bhutan er et eneveldig kongedømme med ca. 700.000 innbyggere. Befolkningen kan grovt deles i tre omtrent like store grupper: buddhister av tibetansk opprinnelse, buddhister av ukjent herkomst og hinduer av nepalsk opprinnelse. Sistnevnte innvandret hovedsakelig på 1800-tallet og slo seg ned i den søndre, og til da ubebodde, delen av Bhutan. Fra første stund måtte de betale skatt til kongen og de har vært representert i nasjonalforsamlingen, der kongen har vetorett. Etterhvert fikk nepaleserne statsborgerskap og ved folketellingen i 1950 utgjorde de en tredjedel av landets befolkning.

Mot slutten av 1980-årene ble statsborgerskapsloven endret: for å innfri kravene til statsborgerskap forlangte man at "utlendinger" skulle ha bodd svært mange generasjoner i Bhutan. Nå ble det også krevet at alle bhutanesere skulle gå med nasjonaldrakt i ull og ha langt hår i flette, noe som var lite praktisk i den varme søndre delen av landet. Trakassering rammet de som falt utenfor. Piker ble voldtatt og skolebarn mobbet. Man fjernet nepali-undervisning fra skolen og de som snakket nepali, kunne vente seg straff.

Endringene resulterte etterhvert i masseutvisning av folk med nepalesisk bakgrunn: de hadde ikke bodd lenge nok i Bhutan. Opprørsstemning slo rot i Sør-Bhutan, men snart var kritikk av konge, regjering eller fedreland blitt utvisningsgrunn. Kritikk er "landsforræderi" og forrædere og deres familier straffes med utvisning. Slik fortsetter den etniske rensingen av Bhutan. Områdene i sør er

nesten folketomme og gror igjen. Regjeringen søker å skjerme for enhver påvirkning utenfra, bl.a. via forbud mot å høre på utenlands radio eller TV.

Til tross for at det nå er ca. 105.000 personer med flyktningestatus i India og Nepal, er ingen i hovedstaden Thimpu klar over noe flyktningeproblem. Med til historien hører også at da Dansk-Nepalesisk Selskab annonserte sitt møte om flyktninger fra Bhutan, mottok formannen en meget sint telefon fra Dansk-Bhutanesisk Selskab. Sistnevnte mente at møtet ikke skulle holdes fordi det ikke fantes et slikt flyktningeproblem.

Disse såkalte "peaceful refugees" har aldri hatt annet stasborgerskap enn det bhutanesiske. Likevel oppnår de ingen internasjonal anerkjennelse og staten Bhutan får mer sympati fra vestlige land enn flyktningene. Bhutan ønsker å framstå som Shangri La og avviser helt problemets eksistens. Andre ser ut til å mangle både evne og vilje til å hjelpe nepali-bhutaneserne ut av flyktningetilværelsen.

(Referatet er noe omformet. Red.)

Dal bhat ála Basudha Gurung

.....servert på møtet i Norge-Nepal foreningen 17. april 1996

KYLLINGGRYTE (til 4 personer)

1 kylling, ca. 900 gram	1 frisk ingefær	salt og pepper
1 boks champignon	litt fersk koriander	karve
2 løk	hvittløk	chili
2 ss tomatpuré	gurkemeie	garam masala
olje til fresing		

Skjær kyllingen i passende biter. Løken renses og skjæres i båter før den freses i olje. Skjær ingefær i tynne skiver og mal den i morter. Når løken er passe brun; ha i kyllingbitene, ingefær, gurkemeie, salt, pepper, chili, karve og garam masala. Stek retten under lokk på svak varme til kyllingen er mør. Ha i tomatpuréen og hakket fersk koriander. Ta kasserollen av platen og la retten trekke 10 minutter før servering.

GRØNNSAKSGRYTE

4 poteter	fersk ingefær	salt
1 blomkålhode	chili	garam masala
1 løk	karve	gurkemeie
1 pose frosne erter	olje til fresing	koriander (fersk eller pulver)

Løken renses, skjæres i båter og freses i olje. Vask potetene (behøver ikke skrelle), skjær dem i biter og fres dem i olje sammen med løken. Ta i salt, ingefær og gurkemeie. Kok under lokk til potetene er halvkokte. Ta i blomkål delt i buketter og tilsett resten av krydderet. Kok til blomkålen er mør. Tilsett ertene som kun skal varmes i kasserollen.

DAL (linsor)

Det finnes mange ulike typer dal: forskjellig konsistens (fra tynn suppe til ertesting), farge, bløtningstid, smak og koketid (anvist på pakken). Kok dal i vann på samme måte som ris. Tilsett gurkemeie og ingefær. Ha i litt hakket løk frest i olje.

"Dal bhat" serveres med **KOKT RIS**

Go' middag!

Marit Kleppa

Maoist's war or another Karma Bir Mahamandal?

The Observer

Recently, in several hill districts of the kingdom, Maoist guerrillas have declared what they call **Jana Yudhha** (People's war). Very much in the fashion of Peruvian insurgents' movement, the attacks on public and private targets followed by arson, loot, riot and murderous attempts has made everyone apprehensive of an ominous civil war in the country. Sindhuli, Rolpa, Rukum, Sindhupalchowk and Gorkha are the hill districts where police posts are ransacked, private properties are looted and several people are maimed, injured and kidnapped.

The fragile government made of three party coalition doesn't seem to have applied tighter measures to rein in the communist guerrillas. Leaders of the insurgent forces waging war against the state have gone underground. The government has made no efforts to flush them out, neither the security forces have been able to round up the insurgent forces in those districts.

Many fear that the guerrilla war triggered by the Maoist guerrillas marks the beginning of an imminent civil war in the country.

The bitter reality is that after restoration of democracy in the country, the Maoist onslaught of this kind and nature has been an unprecedented one. The government's inefficiency in curtailment if not quashing the insurgency smells fishy for many.

A few argue that the inter-party tussle among the coalition partners has logjammed the government's effort in checking the communist's on slaughters.

Rumor has it that the rift among the coalition partners are deepening followed by allegations and counter allegations against each other, and the government ministers have reportedly not reconciled to a single strategy in their functioning style. Divided mentality among the partners in government, the government's lackluster performance, inflation, unemployment, deteriorating law and order, sense of insecurity and the inter & intra-party infighting, all together have rendered to a conducive atmosphere for the communist guerrillas to launch their violent onslaught.

Many fear that the movement may muster the support of the poverty stricken mass as the economic state of affairs of the country has utterly disenchanted the populace, and the people might jump into the Maoist's bandwagon hoping that their doing so would mitigate their miseries.

Another line of thought which has gradually begun to gain weight is that the Peruvian Gonzalo style insurgency is not entirely the making of Nepal's Maoists alone.

Forces opposed to democracy in the country have thrown their weight behind them.

A few argue that the communist onslaught in several hill districts of the country is very much similar to those of the activists of earlier formed Karma Bir

Mahamandal- an extremist guerrilla type group- consisted of people like Yogi Nar Hari Nath, Grisma Bahadur Devkota and Sunder Prasad Shah which had also carried similar violent on slaught in several hill districts during the time of first popularly elected democratic government led by late B P Koirala in 1959.

The Mahamandal activists then robbed, looted, maimed, attacked and killed several people in those hill districts with the sole aim to spread terror everywhere, however, they raised slogans like Congress **Zindabad** after carrying out their gory activities.

Feigning as the Congress men, they carried all sorts of violent activities to terrorize the populace only to defame the Congress and undermine democracy in the country.

• They say, 'the Maoist's guerrilla war fare appears different in

shape, however, it has the same contents'. They say that the Maoist's movement is the resurrection of the old Karma Bir Mahamandal.

There are others who say that the insurgency has some external forces behind it. Some regional or international powers, who are aspiring to fish in trouble waters, have clandestinely supported to the movement, a few opine.

If what they say is true, then one has strong reason to grow apprehensive about the fate of democracy in the country.

At a time, when the country is severely hit due to the economic decline and the people are suffocating in want of their basic needs, the political confusion created by this new tragic episode do not bode well for democracy in the country.

Many question if democracy has come under threat.

THE OBSERVER, FRIDAY, MARCH 1, 1996

Maoist movement damaging for democracy: Nepal

By a Post Reporter

KATHMANDU, March 2- People's War triggered by Nepal Communist Party (Maoist) has not just affected the UML but the democratic movement at large, General Secretary of UML, Madhav Kumar Nepal said here Saturday.

"It will weaken nationalism, create divisions if non-institutional activities get encouragement, it will undermine the whole democratic movement," Nepal told a group of journalists gathered at his residence today. Explaining the UML stand, the former deputy Prime Minister

said UML once adopted the strategy the Maoists are currently employing. "Now we realize that the strategy was improper."

Stressing that the Maoists should follow the UML example, he said, it would otherwise weaken the communist movement.

According to Nepal no external force was involved in the movement. "Since the Maoist activities have been named as People's Movement, according to a report I received, I do not find any external involvement in it," Nepal said. People's problem can be solved through constitutional means, said Nepal. He pointed out that UML had also once been a violent force, adding: "We had arms

and conducted guerrilla training, dug tunnels. We are experienced in this field."

Nepal however put the blame on the existing socio-economic condition for people's wrath against the establishment. "This anti-bourgeoisie feeling is created by country's socio-economic condition. But it's also due to the suppressive policy of the ruling Congress party and extremist viewpoint of Maoist." "Solution won't come out by just killing and torturing people," he said.

Asked whether the recent statement of the UML on the ruling given by Authority Abuse Investigation Commission on RNAC shows the lack of confidence on the constitutional body, he said: "If a constitutional body is wrong and is influenced by others, UML will protest such moves. Such action will only strengthen democracy."

Asked to comment on the government response to the 30-point demand put forth by the UML, the party strongman said: "The talks aren't going well."

'People's War: Overthrowing reactionary state power and establishing a new people's state'

Tourist brochures proclaim Nepal as a peaceful haven where there is communal harmony and (in subscript) none of the violence that racks different parts of the Subcontinent. But those who know better understand that such an idyll exists only in the mind. Peaceful societies often have bottled-up pressures waiting for release—ask Sri Lanka and Cambodia, two countries which, at one time, had an image somewhat akin to Nepal's.

On 12 February, the Communist Party of Nepal (Maoist) launched a "people's war" with the goal of "overthrowing reactionary state power and establishing a new people's state". In what was clearly a planned operation, cadres from one of the three factions of the CPN adhering to the Chinese Cultural Revolution ideology of the Revolutionary International Movement (RIM), started a terror campaign in the hills of west Nepal.

The opening salvo of the "people's war" was fired four months back with action against political opponents and some perceived feudals. This was subdued easily enough by the police in an operation code-named "Romeo". In February, the Maoists came back with a vengeance. There were a series of simultaneous attacks on police stations in the western districts of Rolpa and Rukum and in Sindhuli, south-east of Kathmandu. Masked activists chanting Maoist slogans moved about mountain villages, killing village heads, beating up of "class enemies", looting, and, in one instance, blowing up the house of a former minister.

The police retaliated with fury. Six peasant activists were killed in one encounter alone, which is a heart-stopping number in a country where political killings are relatively rare. This, by the way, is the same country where even accidental individual deaths have been exploited by the parties to bring down governments. Kathmandu's blasé attitude towards these deaths showed that the mainstream political parties want this problem "dealt with".

That this was a mountain-based movement of peasantry immediately drew comparison with the (once again resurgent) Sendero Luminoso movement of the Peruvian highlands, led by Abimael Guzman or Comrade Gonzalo, now in government custody. However, Maoist movements closer to home, in Bihar, West Bengal, Andhra Pradesh and southern Sri Lanka would be as instructive.

What do people do when a minimal level of inapplicable education has been achieved, and the state machinery and economic structure is incapable of delivering either good governance or productive opportunity? They, especially the young, turn to he who makes the most radical speeches. Announcing the "people's war", "Prachanda", the shadowy leader of the NCP (Maoist), stated, "As there is no other way to resolve the present crisis of the country, the people have launched an armed struggle and propaganda

war against the state-sponsored terrorism, feudal bureaucrats and comprador capitalists."

In the ensuing month, pockets have reverberated with violence quite different from the variety that was seen when the People's Movement released the energies of the Nepali middle class in 1990. What the country is witnessing is not the genteel skirmishing of intellectuals and police, nor the easy targeting of kingship as the evil force of autocracy. Instead, the Maoist warriors are led by leaders who deride the timid demands for human rights and democracy. They consider the 1990 Constitution a sham, and regard the Communist Party of Nepal (United Marxist-Leninist), which ran the government for nine months last year, as revisionist. The Maoists say they are prepared for extended class war.

Party politics in Nepal's young democracy has quickly made cynics out of the public, and this disillusionment must have had a role in strengthening the Maoists' appeal. The politicians in Parliament—socialists, communists, as well as the so-called royalists—have failed as "representatives". All parties have had a go at government, but none has made an effort to chart a self-reliant path to socioeconomic development for the country, or, more to the point, set about to release the central government's rigid hold over civil society. As the latest manoeuvres to bring down the government of Sher Bahadur Deuba proved, ideology and principle have been abandoned by most of the national players.

So much for the politicians, who come from all over the country. Kathmandu's economic elite, meanwhile, is further removed from the rural hinterland than ever before. The distance between the impoverished village and the conspicuously consuming Valley is more starkly visible today than five years ago.

Still, for all the growing disparities the country is seeing, Rukum and Rolpa might epitomise less than the archetypal class warfare. The two districts make up part of the heartland of the Magar, the largest and among the most economically backward of Nepal's hill ethnic groups. Is there an inter-twinning of class and caste/ethnic elements in the "people's war"?

Similar conditions of poverty exist in pockets all over Nepal, so why was the Maoist flare-up concentrated here? The explanation might lie in, one, that the senior-most Maoist leader Mohan Bikram Singh is from these parts and he has built an effective organisation, and, two, that the Rapti zone which subsumes Rukum and Rolpa is also the base of the country's present Home Minister Khum Bahadur Khadka. Seen in this light, the class war also begins to take on the character of a turf war.

The radicals seem to have acted in large part to settle political scores against people who are considered local exploiters. The revolt seems to involve young people who have no real understanding of the theory of people's war or the issues involved, but are full of anger due to the illusions given by the media and inadequate schooling, and have been easily swayed by slogans.

The Maoists' accusations against "reactionary forces" sound timeworn and their tactics are of no proven efficacy. There is nothing more than a mindless call to arms by a group that does not have the patience to carry out the much harder task of advocacy and activism. Instead of terrorising the populace, the proper goal would have been to use objectives and methods with which to excite that same populace. The flickering exhilaration of picking up the gun or khukuri is hardly a substitute for the long march to bring about social and economic advancement in the hills of Nepal. Besides, violence tends to legitimise violence and before long while the militants are dead or in jail, the peasantry is left to suffer under an oppressive police system.

The Maoist leaders will, of course, have read up on uprisings in other countries and continents, and will know that the solution favoured by governments everywhere has been to retaliate with overwhelming force—whether it is Alberto Fujimori crushing Mr Guzman's Shining Path, Indira Gandhi the Naxalites, or Ranasinghe Premadasa the JVP. Egged on by the

national elite and international votaries of stability, it is unlikely that a Kathmandu government will be any different.

April 1996 HIMAL South Asia

Mot nyvalg i Nepal?

Hvor lang tid sitter regjeringa i Nepal?

– Tre måneder, sier opposisjonslederen

Madhav Kumar Nepal Koalisjonsregjeringa

holder sammen utelukkende av frykt for

nyvalg ... som marxistene i Nepal

ligger å vinne med reint flertall.

Av PETER M. JOHANSEN, Brussel

KLASSEKAMPEN • TORSDAG 20. JUNI 1996

NÅ innbyr ikke kamerat Madhav til uttallmodighet. Det er ennå mangt og mye å organisere opppe i fjellheimen. Communist Party of Nepal - Unified Marxist-Leninist (CPN-UML) har kommet ut i åpent lende, på slottlandet i Terai der føydalherrene og Nepali Congress Party har sitt sterkeste feste.

– Folk sammenlikner regjeringas politikk med vår i de ni månedene vi satt med en mindretallsregjering. Det gjør at jeg tror vi får reint flertall neste gang. Vi stoler på vår politikk og vil bekjempe regjeringa med visdom og argumenter. Om de ønsker å slåss på andre måter, så er vi forberedt på det også, sier Madhav til Klassekampen.

I desember hadde nepal 27 ministre. Nå har tallet kommet opp i 44. Og ikke i alle i Congress er fornyet med å ha fått en underordnet ministerstilling uten portefølje. Alle

vil ha sin del av kaka, konstanterer opposisjonslederen. CPN-UML nøyde seg med 15 ministre.

Både «enheten» i Congress under reservestatsministeren Sher Bahadur Deuba og koalisjonen med monarkistpartiet *Rastriya Prajatantra Party* (RPP) bygger på en fordeling av godene partiene og politikerne imellom for å dempe de politiske motsetningene.

– Det er store spenninger mellom NCP og RPP, blant annet overfor India. Congress prøver å manipulere en del av RPP; vi trekker i en annen

del av RPP som vi tror vi kan vinne over på det nasjonale spørsmålet og dermed felle regjeringa, sier Madhav blidt.

Nepal har alltid vært som et smørbrød mellom India og Kina, men var aldri en koloni fordi folk sto imot framstøtene til den britiske kolonialismen. Likevel førte en avtale

med Britisk India til at Nepal ble en halvkolonial, også etter Indias uavhengighet.

– Det gjør at vi nå må føre kampen på nasjonal basis. Det partiet som stiller seg i spissen for den nasjonale kampen, vinner oppslutning blant folket. Det har CPN-UML gjort, i motsetning til Congress som tjener de indiske og amerikanske interessene.

UML var spydspissen i den demokratiske bevegelsen mot kongedømmet og det autoritære *panchayat*-systemet. Partiet deltok i interimregjering og grunnlovsforsamlinga som fulgte med kongens retrett.

– Vi har blitt det største partiet i landet fordi vi har fortsatt den nasjonaldemokratiske revolusjonen. Vi hadde en diskusjon om vi skulle delta i parlamentet eller ikke før den nasjonaldemokratiske revolusjonen var avsluttet. Men vi ville ikke overlate det nye parlamentet til borgerskapet. Dette var en ny in-

sitasjon i Nepal hvor borgerskapet ikke hadde befestet sin makt. Derfor måtte borgerskapet konspirere sammen med India og USA for å tvinge oss ut av regjeringa, sier opposisjonslederen.

– Vi er et erfarent parti, fra undergrunnsvirksomhet, væpnet kamp, massemobilisering og nå parlamentarisk kamp, legger han til.

Han hevder at CPN-ML ikke opplevde noen militær trussel mens partiet satt i regjering, med stemmer fra RPP og et splittet NCP. Hæren er lojal til kongen, og kongen spiller en relativt nøytral rolle, mener Ishwar Pokhrel, en av de sentrale strategene i CPN-ML som sekretær i sentralkomiteen. Kongen har absolutt sine nasjonale motsetninger til India.

– India og IMF ønsker å kontrollere partiene. Det fins to linjer i den nasjonale kampen; den kommunistiske og den borgerlige. India likte overhodet ikke at vi dannet regjering og førte en nasjonal, uavhengig politikk, sier Madhav.

CPN-UML ble utsatt for et konstitusjonelt kupp i 1993 da regjeringa oppløste parlamentet med hjemmel i grunnloven for å skrive ut nyvalg, slik Congress hadde gjort tidligere. Men høyesterett, sterkt påvirket av Congress, underkjente vedtaket med henvisning til den samme grunnloven som den samme rettsinstansen tidligere hadde brukt til å godta nyvalg da Congress trengte det på grunn av de interne motsetningene som truet med å sprengte partiet.

Sammenlikner

– Det fins tre krefter å forholde seg til: Folket, kongen og de utenlandske krefter. Congress støtter seg på de utenlandske kreftene; palasspartiet RPP støtter seg på kongen; vi støtter oss på folket. Det fins flere grunnleggende forskjeller mellom regjeringene: Det nasjonale spørsmålet, demokratiet og sosiale endringer.

– Etter 1990 har de nasjonale spørsmålene kommet i forgrunnen. Borgerskapets partier har alltid bøyde seg for utenlandske krefter og innflytelse og hemmet de nasjonale interessene, som gjennom India-avtalen fra 1950 og i forholdet til Verdensbanken. Vi har sagt til India at vi vil ha normalisert forholdet mellom landene, sier den tidligere utenriksministeren.

Når det gjelder demokratiet, springer det en ideologi ut fra palasset om at «demokrati» er noe som tilhører dem. Det resulterte i et autokratisk styre, et diktatur. Congress har nå skapt sitt eget autokratiske styre, mens vi fortsatt vil gå videre på demokratiseringen som vi kjempet fram i 1990. Nå ser folk hvordan demokratiet blir praktisert under de ulike regjeringene. Vi har gjort feil overfor folk med hensyn til religion og kultur; vi har ødelagt templer og tråkka på religionen. Nå respekterer vi det.

Bygg landsbyen din!

Kampen mot feyðalismen og godseieren har høynet moralen blant folk. Vi satte i gang en jordreform med utgangspunkt i folks problemer. Vi delte ut land til 62.000 familier og innførte pensjon på 100 rupee i måneden for alle over 75 år. Vi tok opp sosiale spørsmål som helse og utdanning, og vi gjennomførte kampanjen «Bygg din egen landsby selv».

Det fins om lag 4000 landsbyer i Nepal. Landsbyene fikk 300.000 rupee det ene året og 500.000 rupee det andre året; hver bydel fikk 200.000 rupee. Madhav øser av nipunksprogrammet til den avsatte regjeringa; det var et pionerarbeid og et pilotprosjekt. Veier, irrigasjon, aittabetsisering, nete, små vannkraft, små bomullsverk, intensiv treplanting, reit vann til hver landsby, fagutdanning. Himalaya sprudlet av ambisjoner og den fattigdomsorienteringa som utenlandsbi-

standen i det minste hevdet at den bygget på.

– Vi gikk inn for desentralisering slik at folk kan bygge sin egen nasjon, overvinne feyðalismen og styrke suvereniteten mot undertrykking og utbytting. Målet er økonomisk uavhengighet; det vil gjøre Nepal bedre i stand til å fremme produktivitetene slik at vi kan gjøre nye sprang. Vi vil vise at vi er mer demokratiske enn andre. Derfor må vi stå på folks side og hjelpe folk til å slåss mot utbyttinga og vise at CPN-UML står i midten av den politiske kampen. Når landet beveger seg framover, ser roik at vi tytter oss seg sammen med dem, sier Madhav.

CPN-UML bruker tida i opposisjon til å vise seg fram i landsbyene. Vise partiet. Vise hva som ble gjort i regjeringssposisjon og hva som strandet på opposisjonen. Vise at den sittende regjeringa er demokratisk. Vise rollen til de utenlandske kreftene. Partiet bruker tida i opposisjon til å lære. Lære folks krav å kjenne. Lære motkreftene å kjenne. 150.000 er i dag knyttet til partiet; 50.000 er organiserte medlemmer. Masseorganisasjonene teller mer enn en million arbeidere og bønder, kvin-

ner, ungdom, studenter, kulturarbeidere, intellektuelle. UML samlet 500.000 til masse møte på Terai-sletta før 1. mai, og ved studentvalget nylig fikk partiets studentorganisasjon 71 prosent av stemmene. ■

Who are Nepal's Maoists?

A MAOIST INSURGENCY and police reaction has violently shattered the calm of Nepal's western midhills. The violence is centred in the Rapti Zone, which has been a stronghold for a far-left faction of the Nepal Communist Party from very early on, as it is the base of the prominent underground leader Mohan Bikram Singh.

Member of the central committee of what was known as the party's 2nd Congress (1957-78), Mr Singh was jailed from 1961 to 1971. Following his release, he formed the nucleus of a new party, around which he tried unsuccessfully to unite the old comrades, who had divided in 1967 following the Cultural Revolution with the split between Russia and China.

Working underground through the 70s and 80s, with much time spent in India, Mr Singh became close with the Revolutionary International Movement (RIM). Following RIM's lead after Mao Zedong's death, his party decided that China had become reactionary and counter-revolutionary. It distanced itself from the larger Maoist groups such as the Marxist-Leninists. (The Marxist-Leninists themselves had origins in the early

1970s, when some young Maoists in Jhapa district started a Nepali version of the Naxalite People's War, then in progress across the border in Naxalbari, West Bengal. These "Jhapani" later gave up violent means and took on the name Marxist-Leninist. After the People's Movement of 1990, they joined parliamentary politics, and even formed the government in 1994-95.)

In 1986, Mr Singh's party split into two, the majority staying with Mr Singh in CPN (Masal), and another leader, Nirmal Lama, forming the minority CPN (4th Congress). The issue was whether to accept the strategy of participating in the elections under the partyless Panchayat system of that time. Mr Lama, who saw feudalism as the main adversary and the 1950 overthrow of the Rana regime as an unsuccessful revolution, was for joining those fighting the Panchayat system in order to hasten the overthrow of feudal forces. Mr Singh, on the other hand, maintained that India was the principal enemy and that all democratic developments from 1950 onwards were part of the reactionary expansion of

April 1996 HIMAL South Asia

Indian hegemonism. He was for "total revolution" and opposed any kind of joint action with any force to bring down the partyless system.

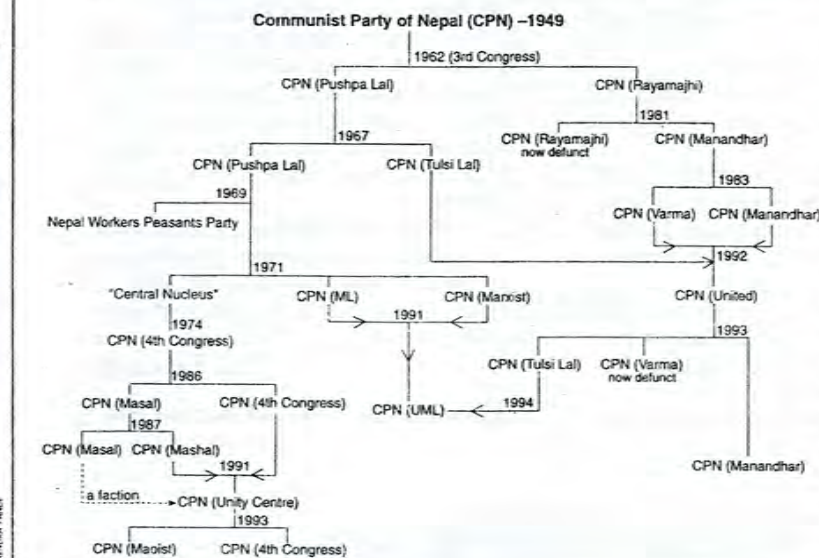
A year later, the Masal itself split into a CPN (Masal), this time with Mr Singh in the minority, and a CPN (Mashal), with Mohan Baidya in the majority. Mashal and the 4th Congress, together with a splinter of Masal, united after the 1990 People's Movement. But their subsequent attempt to coalesce

into a "Unity Centre" (with its political wing the United People's Front) failed when, in 1993, the "Centre" broke up into the CPN (4th Congress) of Nirmal Lama and Lila Mani Pokharel, and the CPN (Maoist) of Pushpa Kamal Subedi aka 'Prachanda' and its visible spokesman, Baburam Bhattarai.

It is this CPN (Maoist) group which has launched the "people's war", with a base in the mid-western hills of Nepal. The other two groups agree with the philosophy and objectives of such a war, but disagree with the timing and the fact that it serves the interests of the petit bourgeoisie, that is, small shopkeepers and landlords, and so do not perceive it to be a workers' movement.

-Stephen Mikesell

A Diagrammatical Look at Nepal's Communist Parties

Varsler væpna kamp mot «statsterrorisme» 20. JUNI 1996

SIDEN midten av februar har en gruppe på anslagsvis 250 geriljasoldater gjennomført flere operasjoner i de tre distriktene Rolpa, Rukum og Jajarkot i nordvest, den fattigste delen av Nepal. Her har Communist Party of Nepal - United People's Front (CPN-UPF) varslet væpnet kamp mot «statsterrorisme, kompradorgodeiere og feyðalt byråkrati».

CPN-UPF er tilsluttet internasjonalen Revolutionary International Movement (RIM) som har hatt Sendero Luminoso i Peru som sin viktigste frontorganisasjon. UPF fikk ni seter i parlamentet ved det første valget, men falt ut ved i siste valget fordi stemmene gikk over til CPN-UML.

Partiets leder Baburam Bhattarai (42) som har gått under jorda, mener at CPN-UML «har blitt en reaksjonær 9 kraft» og mener at det ikke lenger er

forskjell på venstrefronten og Congress, ifølge et intervju i avisa Rising Nepal i januar.

Angrepene er blitt rettet mot flere politistasjoner og lokale landeiere, politikere og handelsmenn. Den hardeste konfrontasjonen fant sted med politiet 27. februar i Rukum der om lag ti personer ble drept.

UML mener at det ikke er tid for væpna kamp fordi det ennå fins et demokratisk rom å operere i til å bygge ut de revolusjonære kreftene gjennom masseorganisering. Det er trolig bare et tidsspørsmål før regjeringa ryker og det blir utlyst nyvalg hvor CPN-UML kan få reit flertall, selv om det ikke er annet enn en taktisk vurdering.

Den væpna kampen kan i stedet få Congress til å mobilisere den autokratiske høyresida til å innskrenke det po-

litiske rommet og sette inn militære represalier på et tidspunkt hvor folk ikke er mobilisert for væpnet kamp. Det kan gi harde tilbakeslag slik som i Peru. Vi kjenner også til Chile, understreker Ishwar Pokhrel overfor Klassekampen. – Aksjonene til CPN-UPF har fått stor oppmerksomhet, og vi spør oss hvorfor de blir løftet slik fram av media. Er det for å «glemme» oss eller forberedelser til noe annet? Disse aksjonene betyr nemlig ingen ting i den politiske sammenhengen i Nepal i dag, sier medlemmet av sentralkomiteen.

Han holdt selv et masse møte i Rolpa som tilhører de mest fattige områdene i Nepal, rett før 1. mai. Her er befolkningen for det meste tibeto-burmanere som lever under dominansen av de indo-nepalesiske høykastene og godseierne som sitter i hovedstaden Kathmandu.

KLASSEKAMPEN

Lovforslag om lik arverett for kvinner og menn

– KVINNER i Nepal blir dårlig behandlet først og fremst fordi de er økonomisk avhengige.

Det sier Chandra Chand (54) i Baitandi i Vest-Nepal i forbindelse med et kontroversielt lovforslag om like arverettigheter for kvinner og menn. Tradisjonelt er det sønnene som arver foreldrenes eiendom i Nepal. Men i august i år skal parlamentet behandle et lovforslag som går ut på å gi sønner og døtre lik arverett. Diskusjonen går høyt.

– En lov som gir sønner og døtre lik rett til eiendom, vil være et langt skritt på veien for å bedre kvinners stilling, mener Chandra Chand. Men 850 kilometer lenger øst går Sita Karki i Jhapaområdet sterkt imot at datteren hennes skal arve familieeiendom.

– Det er ikke det at jeg ikke er glad i dattera mi. Men svigersønnen min kunne jo komme til å si at eiendommen var hans, og dessuten får jo dattera mi medgift, sier Karki.

Høyesterett i Nepal fant i fjor at landets arvelov var grunnlovsstridig og kvinnekriminerende. Siden da har debatten om kvinners rettigheter rast i hele landet. Høyesterett advarte også mot at å gi sønner og døtre lik arverett, kan føre til sosial fragmentering, og at samfunnet kanskje ikke er i stand til å tåle en så brå omlegging av tradisjonelle verdinormer.

Kvinnebevegelsen fikk gehør for alvor da den gikk ut og sa at arvelovgivningen i Nepal, som bare gir kvinner over 35 år rett til å eie familieeiendom, stredd mot Nepals grunnlov. Den slår fast at alle skal ha like rettigheter. Arveretten er også et brudd på den internasjonale kvinneverettskonvensjonen som Nepal har undertegnet.

Ti måneder har gått siden høyeste-

rett ba regjeringen utarbeide et lovforslag som tok hensyn til synspunktene til kvinnebevegelsen, som fikk støtte fra sosiologer, loveksperter og religiøse ledere.

– Det er så mange argumenter både for og mot dette spørsmålet at det må overveies nøye før det settes ut i livet. Ellers kan vi komme til å få et tilbakeslag, sier Shanta Thapaliya ved Senteret for rettshjelp (LACC), en uavhengig organisasjon som gir juridisk rådgivning til kvinner.

Ifølge rapporter fra grenseområdene til India er folk bekymret for at eiendeler som går i arv til døtrene, vil komme til å havne i India der mange jenter gifter seg. Foreldre er også bekymret for at den gjeldende skikken med å gi bruden medgift kan føre til at døtrene får dobbel andel i farsarven. Andre mener det fører til at produktiviteten på landsbygda øker, fordi menn som til nå bare har ventet på arven fra far, vil bli nødt til å arbeide.

– Kvinners rett til å arve er ikke noe nytt påfunn, men en stadfestelse av det som finnes allerede i de gamle hinduskriftene, sier Shanta Thapaliya.

– Og siden kvinnene utgjør over 51 prosent av Nepals befolkning er det et nasjonalt anliggende, legger hun til. Likevel kommer ikke den nye loven til å ha betydning for mer enn seks millioner av de 20 millioner menneskene som bor i Nepal.

Tall fra myndighetene viser at over 2,75 millioner nepalesere fremdeles er jordløse. I tillegg eier over 500.000 familier, eller rundt 2,75 millioner mennesker, mindre enn to mål jord.

IPS, Katmandu

KLASSEKAMPEN • TORSDAG 20. JUNI 1996

- ALDRI MER "DØDENS FJELL"

KATMANDU (Dagbladet): En halvt tildekket ryggsekk og ei hand som stikker opp av snøen. Dette makabre synet møtte Sven Gangdal og Olav Ulvund 17. mai under deres bestigning av Mount Everest, verdens høyeste og farligste fjell. Handa tilhørte en indisk klatrer som sammen med to kolleger møtte døden i Everest noen dager tidligere.

I går møtte Dagbladet de norske ekspedisjonsdeltakerne i Katmandu, Nepals hovedstad. Der hvilte de ut etter de sterke fysiske og psykiske påkjenningene på Mount Everest (8848 m). De er dypt rystet over møtet med fjellets styrke og menneskelig svakhet og uunnsagelig katastrofen inntraff.

ODD RØAR LANGE

JACQUES HIVERT

– Everest er 500 meter høy. På 8300 meter forsinker alt som heter sunn fornuft, vennskap, samarbeid og samspill med fjellet. Fjellklatterere unnløt å hjelpe sine egne, de ville spare seg selv for å kunne nå toppen. For en sinnssyk verden, sier ekspedisjonsleder Jon Gangdal til Dagbladet.

Mange døde

Den lange dødsrekken startet 10. mai. En mann fra Taiwan gikk utfør et stup og rett i døden. Dagen etter omkom åtte klatrere i det voldsomme været. 19. mai døde enda en klatrer.

Fleire av de som overlevde fjellets raseri, risikerer varige skader og amputasjoner. Stor norsk innsats forhindret at antallet omkomne ble enda større.

Mens nordmennene innstilte all klatring på grunn av stormen som raste med 40 minus grader, fulgte kristiansunderen Olav Ulvund de dødsdømte indierne gjennom kikkerten.

Det var ikke vanskelig å slå fast at indierne var i alvorlig trobbel da stormen satte inn for fullt. To japanske klatrere som sammen med tre sherpaer kom forbi kunne trolig ha reddet minst en av dem, men japanerne prioriterte sitt eget toppforsøk og lot indierne ligge.

Alle spør seg hva årsaken var. Gammelt politisk hat? Blindet i forsøket på å oppnå egen suksess? Eller anså japanerne en redningsaksjon som nytteløs fordi indierne uansett kom til å dø?

Teoriene er mange i klatrebasen ved foten av Everest og i det

internasjonale klatremiljøet. Verden vil trolig aldri få svar, ikke annet enn at de tre grensepolitimennene som ble beordret opp på fjellet av en meget uerfaren ekspedisjonsleder, døde på nordryggen natt til 11. mai.

– Vi klatret over lik, for en makaber situasjon. Folk døde som fluer rundt oss. Ett av likene så mot oss med et helt hvitt ansikt. Det var helt jævlig. Jeg trodde aldri vi skulle oppleve noe slikt, sier Sven Gangdal. Mørkebrunt ansikt, vilter skjeggvekst og svært hest stemme er ytre tegn på to måneder i Himalaya.

Behov for å fortelle alle som vil lytte på opplevelsene i fjellmassivet preger hele den norske ekspedisjonen.

Dagbladet

En ekspedisjon som først og fremst skulle ha feiret sin eventyrlige sportslige suksess i Katmandu i går kveld. De fikk åtte av ti klatrere til toppen av fjellet.

I stedet er det få som vil høre om toppen. Folk vil vite hva som skjedde på veien opp, hva de så og hvorfor Everest i løpet av få dager kunne bli en dødelig legekendring for erfarne fjellklatterere.

I over 75 år har ekspedisjoner jaktet på toppen av verdens høyeste fjell, men aldri tidligere har Chomolungma, «Gudenes mor», krevd så mange dødsopfer på så kort tid.

– Mange av dem valgte å utfordre fjellet mens stormen raste som verst. De fikk oppleve den brutale sannheten om Everest som dødelig motstander. Taper man, taper man livet, sier den engelske fjellklattereren, forfatteren og filmskuespilleren Brian Blessed til Dagbladet.

«Sønner av Norge»

– Vi fikk fire mann til topps 17. mai og fikk bildet av «sønner av Norge» på plass. Hva jeg fikk oppleve dagen derpå, er medaljens fryktelige bakside, sier den norske legen Morten Rostrup.

Åtte til topps

Åtte av deltakerne i den norske Everest-ekspedisjonen nådde toppen:

Olav Storli Ulvund (35)
Morten Rostrup (38)
Svend Gangdal (41)
Fausto de Stefani (43, Italia)
Jozef Nezerka (XX, Tsjekia)
Dawa Tashi Sherpa (31, Nepal)
Gyaldu Sherpa (30, Nepal)
Dawa Tsering Sherpa (23, Nepal)
Ekspedisjonsleder Jon Gangdal (41) og Liv Arnesen (42) måtte gi opp på grunn av skader og sykdom. Dermed løste de også et praktisk problem. De hadde nemlig tatt med seg oksygenflasker bare til åtte klatrere. Og oksygenflasker er nødvendige for toppklatring. Med to klatrere ute av laget var saken klar.

Ti døde

Pallor (28, India): Oksygenlekkasje førte til høydesyke og til slutt til døden. T. Samamla (36, India): Døde mens han satt i snøen og ba. Dorje Murup (48, India): Veteranen som endte sitt liv 8500 meter over havet. Shen Yu-Nan (35, Taiwan): Stålarbeider med lang erfaring fra ekspedisjoner, gikk rett utfør stupet og forsvant. Rob Hall (35, New Zealand): Ekspedisjonsleder fire ganger på toppen, den femte gangen døde han på turen ned. Andrew Harris (31, New Zealand): Gikk utfør stupet på vei ned. Var Rob Halls nye assistent. Douglas Hansen (46, USA): 15 års klatreerfaring, men fikk store problemer da stormen kom. Døde med Rob Hall. Yasuko Namba (47, Japan): 25 års klatreerfaring. Døde på vei ned. Rob Halls ekspedisjon. Scott Fischer (40, USA): Kjent fra utallige redningsaksjoner. Skulle redde Rob Hall, men døde da stormen kom. Reinhard Wiazich (45, Østerrike): Døde 19. mai i teltet sitt på 8300 meter, etter tre døgn i høyden, uten oksygen.

Han nådde også toppen, men klarer ikke å slippe gleden løs. «Ferien» ble på mange måter et mareritt.

På vei til Nepal reddet han en syk kvinne om bord på flyet. I leiren ved foten av fjellet reddet han en meksikaner som var forlatt på fjellet for å dø. Først da nordmennene beordret guttens kamerater til å hente ham, ble den døende, høydesyke klatrer hentet.

På vei ned fra toppen 18. mai fant Røstrup østerrikeren Reinhard Wlazich.

Med fare for sitt eget liv overlot nordmennene all ekstra oksygen til Wlazich, men østerrikeren, som i et vanvittig toppforsøk uten ekstra oksygen hadde tilbrakt tre døgn på rundt 8000 me-

ter, var sjanseløs. Ved 02.00-tida natt til 19. mai døde han mens kona Elisabeth ventet intetanende i leiren.

Etter at ekspedisjonen nådde ned til 40 graders varme i Katmandu har Røstrup vært enkens støtte og trøst.

– Det er ingen Everest-suksess for alle er nede i live. Det vi har opplevd har tatt fra meg veldig mye av gleden, jeg vil aldri mer tilbake for å klatre i Everest, sier Røstrup og støttes av samtlige nordmenn i ekspedisjonen.

– Besettelse

– I fem år har dette fjellet vært en besettelse for meg, i stedet for at klatringen skulle vært et supplement, ble den en hovedredning i livet mitt. Krydret ble hovedrett. Jeg ble så vant til å leve

med ekstrem klatring at grensene ble flyttet stadig nærmere døden. Jeg tror jeg kunne vært villig til å ofre livet for å nå toppen, men jeg ble syk oppe på fjellet og følte at det verst tenkelige var i ferd med å utvikle seg. Først da endret alt seg, jeg ville hjem og leve. Å klatre er så jævlig at det ikke er mulig å forklare med ord, sier Jon Gangdal.

Det er kanskje derfor Everest-klatring kalles «the noble art of suffering».

Men for de norske klatrere: Aldri mer Everest! Seive målet, toppen på Everest, er mindre enn et gjennomsnittlig soverom, den består av en snøskavl og en naken steinblokk. 142 mennesker har ofret livet for å komme dit.

Dagbladet

KUNNE IKKE REDDE KLATRER

Fortvilet og med minimalt utstyr forsøkte Morten Røstrup (38) å redde den østerrikske klatrerens liv. Noen timer senere måtte han overbringe dødsbudskapet til enken, som i tre døgn hadde ventet ved foten av fjellet.

Av ODD ROAR LANGE

Dermid har Mount Everest krevd nok et liv. 142 mennesker har forulykket i fjellet, hele ni av dem den siste uka.

De norske ekspedisjonsmedlemmene havnet i livsfare da de ga fra seg sikkerhetsutstyret for å redde den 45 år gamle østerrikeren.

– Uansvarlig og vanvittig klatring fra andre kunne kostet våre folk livet, sier ekspedisjonsleder Jon Gangdal.

Via dårlig radiokommunikasjon prøvde den østerrikske kvinnen i tre dager å få mannen sin til å gi opp forsøket på å komme til topps på verdens høyeste fjell. Men hun klarte aldri å stoppe ektemannen, som befant seg tre tusen meter høyere oppe i fjellet.

I livsfare

Den vellykkede klatringen til toppen av Mount Everest tok en brå og dramatisk vending. For Morten Røstrup, Etter en strabaserende dag med minimalt med oksygenforsyninger til eget behov, måtte den norske firemannslaget ofre seg for den østerrikske klatrer som befant seg i ytterste livsfare. I tre døgn hadde østerrikeren oppholdt seg

på rundt 8000 meters høyde uten ekstra oksygenforsyning, noe ingen vanligvis kommer levende fra.

Dette var den erfarne klatrerens fullstendig klar over. Forrige uke mistet kameraten hans nesten livet etter et tilsvarende opphold, men ble reddet ved foten av fjellet av nettopp Røstrup.

Overtok oksygen

Østerrikeren forsøkte første gang å nå toppen uten oksygen for tre dager siden. Da opplegget mislyktes, kontaktet mannen samtlige ekspedisjoner i området i håp om å få kjøpt oksygenflasker nok til et nytt toppforsøk.

Hos en slovensk gruppe fikk han tilsynelatende napp. Men flaskene lå angivelig et annet sted på fjellet. Dermed måtte østerrikeren bruke et ekstra døgn for å finne leiren som viste seg å være tom for oksygenflasker.

Lørdag gjorde mannen et nytt forsøk på å nå toppen – fortsatt uten oksygen.

– Vi fant ham ved 18-tida lørdag kveld. Han satt i teltet sitt på 8300 meter, ute av stand til å gjøre rede for seg. Jeg oppdaget raskt at mannen hadde hjernerødme, forteller Morten Røstrup som er blant Norges fremste spesialister i høydemedisin.

Mannen ble be-

handlet med medikamenter og fikk overtatt all oksygen som Røstrup og hans tre kamerater hadde til rådighet.

Funnet død

Klokka sju søndag morgen fant Røstrup østerrikeren død i teltet sitt i den norske leiren 500 meter under toppen. Det «norske» laget, bestående av Morten Røstrup, Fausto de Stefani, Jozef Nezerka og Gyalbu Sherpa måtte forlate den døde østerrikeren i fjellet og konsentrere seg om selv å komme seg i sikkerhet.

– Vi håpet og ønsket oss en helt annen ramme omkring denne ekspedisjonen. I stedet har andres uansvarlighet nesten ødelagt vår glede over å ha fått åtte av ti klatrere helt til topps. Samtidig har galskapen satt våre klatrere i livsfare på 8300 meter. Akkurat nå er jeg overlykkelig over at alle våre er i sikkerhet nede fra fjellet, sier ekspedisjonsleder Jon Gangdal til Dagbladet.

What Happened on the Mountain?

Capt Kohli was critical of the Japanese

ONE OF THE tragedies that Mount Everest saw in the spring climbing season was the death of three members of the Indo-Tibetan Border Police. But even as controversy over whether a Japanese team could have saved the three who perished continues, it now seems that the trio did not even reach the top at all. The expedition has claimed that they did.

Pasang Kami Sherpa was with the group of the Japanese mountaineers who were the last to see the ITBP team alive. He says: "We saw a traditional Lama flag, some crampons and an empty oxygen cylinder belonging to Indian team much below the summit. These things are meant to be placed or pitched on the summit." Jon Gangdal, leader of the Norwegian team, also climbing from the Tibetan side, doubts that the Indians ever made it to the summit. There are other summiteers who share the views of Mr Pasang Kami and Mr Gangdal.

The ITBP threesome—Inspector T. Samnala and Constables Tsewang Paljor and Dorje Morup—reportedly began climbing towards the summit at 7:30 am and were said to have reached the top at around 6:30 in the evening. But climbers who had seen the ITBP mountaineers claim they were "too far behind" to have made it to the summit by that time. Normally, climbers head for the summit between 1 and 2 am and top the mountain around midday, leaving enough time for descent to camp. An experienced Sherpa climber with the Japanese team who does not want to be named says the climbers could not have reached beyond 8,600m on the 8848m mountain.

There had apparently been an understanding among four of the teams attempting Everest from the north side (Norwegian, Taiwanese, Japanese, and the Indians) that all would strike for the summit together on 11 May. The others were surprised, therefore, when the ITBP unannounced decided to make its bid a day earlier. Unfortunately, bad weather chose to strike on that very day, the same storm which also took many lives on the other (Nepal) side of the mountain.

The Secretary of the Indian Mountaineering Foundation (IMF), Capt K.S. Kohli, believes that the three climbers made it to the summit. But Capt Kohli raised a Himalayan controversy when he went public with the accusation that the climbers could have been saved if only the Japanese expedition members who came by had tried to

rescue them. He practically blamed the deaths on the Japanese, who, could hardly have been expected to take kindly to this suggestion.

Upon his arrival in Kathmandu on his way back home, Koji Yada, the leader of the Japanese expedition said Capt. Kohli's allegation was "baseless and false". While Mr Yada's reaction seemed rather tame in light of the accusation, other mountaineers more than made up for it. Mr Gangdal is on record as saying that the Indian team was poorly organised and that the charges against the Japanese are nothing but a cover-up attempt. There were other climbers on the mountain at the time who have said that the Indian expedition was not led well by team leader Mohinder Singh, who preferred to direct affairs from base camp.

A Sherpa mountaineer who was climb-

ing with the Japanese says it is very difficult when you are above 8000m to use the same standards as you would in lower altitudes. "There is so much pressure on the climber that you do not go around making courtesy calls. Unless someone is showing obvious distress or there is an obvious call for help, you go your own way."

Someone sitting down could either have frozen to death or could just be taking a breather. "The Sherpa says that in the case of the ITBP members, they were about 12 metres from the track that the Japanese were taking up the mountain, and there was no call for help."

An old mountaineering hand in Kathmandu, acknowledges that it is difficult to pin blame in matters such as this, as Capt. Kohli has done with such alacrity. He adds, "Having said that, the Japanese are not great mountaineers when it comes to fair play. You cannot expect most Japanese climbers to do what the Russian Anatoli Bourkreev did on the south side when he rescued fellow climbers."

—Akhilesh Upadhyay

An Eventful Spring on Everest

• The 1996 spring season was the best ever on Mount Everest in terms of successful ascents. A total of 87 climbers stood on the top of the world leaving the previous record of 58 in the spring of 1992 far behind.

• The season also saw the highest number of deaths ever on the mountain. A total of 11 people died in a particularly bad spell of weather in mid-May.

• Commercial climbing on Everest, or paying money to be guided to the top, received a severe jolt as, for the first time, two of the USD 65,000-paying clients lost their lives. Should amateurs be taken up the mountain simply because they have the ability to pay?

• The New Zealander guide Rob Hall could have saved himself but he felt his duty lay in staying back with a disabled client just below the summit. Both perished. The Russian Anatoli Bourkreev showed uncommon valour when he went about rescuing fellow climbers above the South Col (7,955m). Lt Col Madan K.C. of the Royal Nepal Army made what is said to be the highest-ever helicopter rescue at 20,000 feet.

• While the deaths were widely reported in the international media, it was hardly noticed that no Sherpa figured among the

dead despite the fact Sherpas were present in droves on both the northern and the southern slopes of Everest as support staff and climbers. Among the Sherpas was the "Snow Leopard", Ang Rita, from the nearby village of Thame, nonchalantly making his tenth ascent. Another Sherpa, Lobsang Jangbu, found time for some publicity-seeking buloonery on the mountain by making the summit clad in a shitorio karate dress. (He had done earlier climbs in a Sherpa bakkhu and the Nepali national dress, the labeda surwal.) Lobsang Jangbu also carried two large framed photographs of Nepal's royal couple and proudly posed with them on the summit.

• Another Himalayan climber very much in the news was Jamling Tenzing Norgay, following the footsteps of his father, Tenzing Norgay, the most famous of them all.

• To prove that Sherpas are not the only ones that can reach the top again and again with a minimum of fuss, cinematographer David Breashers made his third ascent. This time he was filming the ascent of Everest in the Imax format, the largest picture format of them all, which had him shooting with a 35-pound camera all the way to the summit.

June 1996 HIMAL South Asia

Odd Hoftun tildeles HJELP TIL SELVHJELP-prisen 1995

Odd Hoftun er pioner innen «hjelp til selvhjelps» ideologien.

Han satte helt fra starten menneskene i fokus. Parallelt med utbyggingen av det første kraftverket i Butwal begynte Odd Hoftun å utdanne nepalesere og etablere de første lokale organisasjoner og bedrifter. Som ingen andre i 50 og 60 åra så han betydningen av menneskene i utviklingsarbeid. Teknologien ble et middel til menneskers utvikling og sunn forvaltning av jordas egne ressurser.

Teknologien var hovedsaklig gamle vannkraftverk fra Norge, nedplukket skruer for skruer av vennegrupper i Norge gjennom KRIA og Tibetmisjonen. Kraftverkene ble pakket i kasser og sendt til Nepal. Til og med stålklasse var dimensjonert etter behov for stål i kraftverkene.

I Nepal ble utstyret installert av unge læregutter og ingeniører som senere fikk ausvar for drift og vedlikehold av maskinene. Vannkraften ble brukt til enkel industrisising og lyskoking for husholdninger etter meget enkle og billige løsninger.

Innen vannkraft og industrisektoren er det i dag få av ledende i Nepal som ikke har vært opplært og formet av Odd Hoftun. Han var deres lærer og leder, og levende eksempel i haugjansk flid, nøysom-

Odd Hoftun

(Foto: Tibetmisjonen)

het, disiplin og kreativitet, - og ikke minst gudsfrykt. Hans arbeidskapasitet er unik. Hans arbeidsform anerkjennes nå som den beste modellen for bistand med elementene; fag og lederopplæring, enkel teknologi, utnyttelse av lokale naturressurser, oppbygging og etablering av en bærekraftig privat sektor, verdioverføring av sentrale elementer innen kristen moral og etikk.

Hans arbeid står som et lysende eksempel for «hjelp til selvhjelp».

Selve prisutdelingen vil foregå i slutten av november i år.

ANBEFALING FRA PER Ø. GRIMSTAD, DIREKTØR I NORAD:

Odd Hoftun har i all sin virksomhet hatt uttømmende av de menneskelige ressurser som riktige siktet. Gjennom et langsiktig arbeid har han sørget for teoretisk og praktisk opplæring av nepalesere, slik at de er blitt satt i stand til å overta ansvaret i takt med utviklingen i landet.

PERSONALIA

- Født i Oslo 27. 12. 1927
- Sivilingeniør fra NTH
- Var med og opprettet KRIA (Kristne Ingeniørers og Arkitekters Forening)
- Misjonær for Tibetmisjonen fra 1957
- Arbeidet i Nepal gjennom United Mission to Nepal fra 1957 til 1990
- Opprettet yrkes- og ingeniørskole i Butwal
- Bygget vannkraftverk i Andikola, Jhumruk og flere mindre steder
- Startet tre bedrifter med blant annet mekanisk verksted for linjebygging, konsulentkontor og galvaniseringsverksted
- Er nå frivillig rådgiver for Tibetmisjonen og sitter i styret til et av kraftverkene

Den industrien som har utviklet seg i Butwal fra Odd Hoftun startet Butwal Training Institute med program for opplæring av læregutter, er imponerende.

Av dem som startet sin opplæring og utvikling under Odd Hoftuns kursstipend er blant andre noen av Nepals ledende politikere idag. Hoftun nyter den aller største respekt fra landets ledere på regjeringssnivå for utviklingen i Nepal. Hans arbeid med å utnytte vannressursene i Nepal fra de første minikraftverk og fram til dagens utbygging i Andikola og Jhumruk under nasjonal ledelse, er høyt verdsatt av nepaleserne.

Grunnlaget for teknisk utvikling ligger i utviklingen av de menneskelige ressurser - dette har vært Hoftuns grunnholdning gjennom hans mangeårige innsats i Nepal. Dette er som kjent ikke den enkleste måten å oppnå raske synlige resultater på, men for varig positiv utvikling er det uanerkjent ikke bare den beste, men den eneste farbare vei.

Gjennombrudd for Statkraft Anlegg i fjerne Østen:

Mange nye oppdrag kan komme i fjellandet Nepal

Etter å ha arbeidet med kraftprosjektet i Khimti Khola i Nepal i mer enn tre år, var det en stor dag for Statkraft Anlegg as da vi kunne skrive under kontrakten med byggherren den 31. januar i år. Det skjedde i London. Dette er en stor kontrakt for oss, men det er også en seier for norsk vannkraftkompetanse. Vår del av kontrakten er på 50 millioner USD, sier adm. direktør Arnfinn Hardersen til Byggeindustrien. Totale utbyggingskostnader er anslått til 140 millioner USD.

AV PER HELGE PEDERSEN

- Vi er kommet i gang med denne jobben. Perspektivene i Nepal er interessante sett med norske kraftverksøyne. Dette er et naturskjønt land som på mange måter er likt Norge. På den annen side er det ett av verdens fattigste land hvor 20 millioner mennesker lever innenfor et område som er 25 mil bredt og 80 mil langt. Arealet er imidlertid langt større når vi trekker inn topografien. På grensen mot India er nivået over havet ca. 150 meter, men opp mot grensen til Kina har vi Himalaya og Mount Everest som er over 8.000 meter høyt.

Store utfordringer og perspektiver

- Utfordringene når det gjelder vannkraftutbygging er enorme. Potensialet på utbyggbare vannkraftkilder er betydelige, og behovet for elektrisk kraft både i Nepal og i nabolandene Kina og India er høyt. Det som nå stanser utviklingen i denne del av verden er nettopp mangelen på energi. I Nepal har i dag kun 10 prosent av befolkningen elektrisk energi, og den er meget ustabil, sier Hardersen. Khimti-kraftverket ligger ca. 15 mil fra hovedstaden Kathmandu i retning Mount Everest.

- Nepal har nylig inngått en stor krafteksportavtale med India. Dette vil utløse flere vannkraftprosjekter og gi hardt tiltrent valuta til det fattige landet

som inntil nå har vært meget lukket. Frem til 1989/90 var det stor ustabilitet i landet rent politisk, men det er blitt bedre etter hvert. Det er et ungt demokrati i landet, og det må man selv sagt ta hensyn til.

- Norske misjonsinteresser har i mange år arbeidet i Nepal. På mange måter har man gjennom dette arbeidet vært mer opptatt av å bygge ut goder for folket enn forkynnelser. Med den norske pioneren Odd Hoftun i spissen er det bygd et par kraftverk allerede (Jhimruk og Andi Khola), og det er dannet et kraftselskap i kjølvanen av dette (Butwal Power Company). Dette lokale kraftverket har nå sammen med Statkraft SF dannet et nytt selskap - Himal Power Ltd. - som står bak Khimti-utbyggingen. Med i arbeidet på dette prosjektet er også Kvaerner og ABB som skal levere utstyr.

- Det er det nasjonale kraftselskapet Nepal Energy Authority som skal kjøpe kraften som det nye kraftverket skal produsere (350 GWh). Det er også det nasjonale kraftverket som skal stå for linjebyggingen, men også på dette området vil norsk ekspertise bli benyttet.

Høyfjells elvekraftverk

- Khimti I er et høyfjells elvekraftverk (vi har ikke tilsvarende i Norge) som har et teoretisk fall på 684 meter og hvor man har en vannmengde på 10,75 kubikkmeter pr. sekund. Å bygge vannkraftprosjekter i denne del av verden er en utfordring på mange måter. I monsuntiden som går over fire måneder, kommer det ufattelige nedbørsmengder. Det snakkes om en monsunflopp på 1.500 kubikkmeter pr. sekund! Ingen magasiner kan tåle slike påkjenninger. Elvene vokser og de drar med seg store mengder med stein, grus og silt. Ja, det kommer ofte også store kampesteiner med vannmassene. For å hindre at alt annet enn vann kommer inn i turbinene, er det lagt opp til et sinnkraftsystem. I denne forbindelse bygger man på et prinsipp som Håkon Støle har utarbeidet. Han jobbet tidligere i SINTEF-systemet, men driver nå eget firma. Statkraft Energi har kjøpt patentrettighetene for å utnytte dette i full skala.

På gammelmåten

- I dette prosjektet skal det bygges en tilførselstunnel på 7.600 meter (11,5 kvadratmeter), en 45 grader trykksjakt og en kraftstasjon i fjell. Avløpstunnelen blir 1.400 meter lang (15,5 kvm). Vi er allerede kommet 300 meter inn i en ad-

komsttunnel. Hele infrastrukturen med veier rundt anlegget, bolig- og kontorbygg og verksteder er klare. Prosjektleder er Bjørn Drablos. Han får ca. 70 personer i sin prosjektorganisasjon. Totalt vil 400 nepalesere jobbe med prosjektet. Vi må være klar over at lønnsnivået i denne del av verden er et helt annet og lavere enn det vi opererer med. Dette gjør at vi vil drive frem dette prosjektet på samme måte som vi gjorde i Norge for 20 år siden. Det har gjort at vi har kjøpt inn en god del brukt anleggsutstyr både fra Selmer og Bergen Kommunale Kraftlag (BKK) som er velegnet for drift i Nepal. Dette vil løfte nivået i Nepal mange ganger i forhold til det som har vært vanlig frem til i dag.

Lokal samarbeidspartner

- Vi samarbeider med det lokale entreprenørfirmaet Himal Hydro som har 2.000 ansatte, men som kun har en omsetning på 30 millioner kroner! Vår områdesjef Tore Skeie har jobbet ti år som daglig leder i dette firmaet tidligere.

- Byggingen av Khimti kraftverk skjer etter at Nepal har forandret sine lover på dette området. Finansieringen er kommet i stand gjennom et samarbeid med Asiabanken, JFC (den private gren av Verdensbanken), Norad, Eksportfinans (med GIEK-garanti) og den Nordiske Investeringsbanken. Det er også et pionerarbeid som ligger bak denne del av arbeidet. Denne modellen åpner for en rekke nye prosjekter. Khimti II er et prosjekt som kan komme snart. Ellers regner vi med å skrive kontrakt den 23. mars på en tunneljobb for kraftverket Modi Khola som ligger i vestre del av Nepal. Dette er

en 2.000 meter lang tunnel med trykksjakt, og vil bety en jobb til rundt 25 millioner for vår del, sier Hardersen. Arbeidet starter i år og byggetiden vil være ca. 2,5 år. ■

BYGGEINDUSTRIEN
NR 4 1996

No Economy of Scale on Kali Gandaki-A

LESS THAN A year after the World Bank pulled out of the proposed Arun III hydroelectric project after a lengthy tussle with non-governmental organisations, another power project in Nepal is stuck in controversy.

Kali Gandaki-A is a medium-sized 144 megawatt hydroelectricity project planned in central Nepal on the river of the same name. A memorandum of understanding has already been signed between the Nepali government and the Asian Development Bank (ADB) to finance the project. The Japanese government is also providing assistance.

At the Hotel Himalaya in downtown Patan in late May, the Nepal Electricity Authority (NEA) called a "public hearing", which was packed mostly with its own staff, vociferous pro-dam representatives bussed in from the dam site, and a few journalists and 'alternative development' activists.

Those who questioned Kali Gandaki's high costs were promptly dubbed "anti-Kali Gandaki" by government officials still smarting under the unprecedented defeat over Arun-III, a much larger project at USD 1 billion project cost, which would have seen many a career through to retirement.

Gopal Siwakoti Chintan, one among a breed of activists which specialises in putting a spanner into the government's and donor agencies' carefully laid out plans, says, "We are not against Kali Gandaki per se, even though we are constantly being labelled anti-dam. We understand the need for power generation. All we want to know is why the estimated cost of the project has gone so high."

Chintan and others have challenged the NEA as to why the economies of scale did not seem to apply to Kali Gandaki-A. Says Girish Kharel, a micro-hydropower expert, referring to several other smaller projects which are presently in the pipeline, "Energy from the 6 megawatt Puwa Khola is expected to cost 2.9 cents/unit, from the 14 MW Modi Khola it will be 3.5 cents/unit, and from the 20 MW Chilime Khola 2.3 cents/unit. So how is it that the many times larger Kali Gandaki will cost Nepal a whopping 4.9 cents/unit?"

At the public hearing, NEA officials were unable to provide convincing answers as to the high costs, while the activists for their part are convinced that it is the old story of commissions, kickbacks and "tied aid"—in which donor countries provide grants and soft loans with strings attached. While they acknowledged NEA's

transparency exercise, the activists did not get answers to the most important questions. On the other hand, Rameshananda Vaidya of the National Planning Commission thought the hearing had succeeded at a consensus-building, and that "the level of discussion was very high."

"What seems saddest is that the lessons provided by the toppling of Arun-III seems to have been wasted on our planners," says Ajaya Dixit, a water engineer. "Arun-III was opposed because it was too expensive, did not help build Nepali capability,

HIMAL South Asia June 1996

and was not the appropriate project for the economy. Not all these criticisms will apply to Kali Gandaki-A, but certainly the government has to listen to those who question the high costs."

It did not seem, however, that the government was doing any learning from the Arun-III debacle, other than to regard all activists as enemies of the state. Leading the chorus was Water Resources Minister Pashupati Shumshere Rana, who charged activists with being "anti-development". Meanwhile, there were press reports that Mr Rana's ministry was doling out hydro-power development without the transparency which everyone seems to be talking about these days.

Vehicle Menace

Every month over one thousand new vehicles including two-wheelers, pour into Kathmandu Valley. According to the Bagmati Zonal Transport Office, over 3,500 vehicles were added to the already congested valley between August and November 1995.

The total length of road within the valley is only 940 km. According to the office, 88,685 vehicles had been registered at the office by the end of fiscal

year 1994/95 (2051/52). Sixty per cent of the vehicles are two-wheelers. Seventy-five per cent of the vehicles are privately owned.

Due to this rapid increase in the number of vehicles, the level of pollution in the valley is on the rise.

Source: Gorkhapatra

NCS Nepal No. 4, 1995

Ethnicity and nation-building

The irrefutable facts that Nepal is a multi-national, multi-lingual, multi-religious and multi-cultural country has being no more than unrealised now even for the chauvinists. It is a matter of relevant content. However, an eccentric and undemocratic bias in regard to the religion still prevails since, constitutionally, Nepal is not a "multi-religious" but a "Hindu kingdom". Though geographically very small, Nepal is a beautiful land of diversities, normally rare in the world.

Peoples of the Kumal, Kusemda, Gangai Chepang, Chhauyal, Jirel, Jhangad, Tansu (Gurung), Tamang, Thakali, Tharu, Danuwar, Dura, Dhimal, Newar, Magar, Majhi, Meche, Yakkha, Rai, Raute, Rajbansi, Rajee, Limbu, Lepcha, Sunuwar, Satar, Surel, Sherpa, Hyolmo, Hagun, Kurmi, Lomi, Vyasi, Dusadh, Musahar, Koiri Pahari, Lopa, Sarki, Kami Damai, Gaine, Chhetri, Bahun, Muslim communities etc. of Mangoloid, Dravidian, Australoid and Aryan races with multiple cultures, speaking about 70 languages of Tibeto-Burman, Dravidian, Indo-European, and of the Austro-Asiatic language families, and professing Buddhism, Islam, Christianity, Hinduism, animism etc. inhabit this tiny Himalayan country. Of them, about 70% are the indigenous peoples/ belonging to janajatis (ethnic minorities) and the rest are the people of Aryan race who migrated from India in order to escape from the Muslim invaders.

As a matter of fact, the diverse ethnicity is substantially a proud characteristic of Nepal and, hence, it is but natural that it has played and ought to play a significant role in nation-building.

Definition of "nation"

Generally, the term "nation" is found to be used in the sense of "states" or "country" meanwhile it is virtually a large community of people associated with a particular territory usually speaking a single language and usually having a political character or political aspirations. Thus, every ethnic community of Nepal may be

regarded as a "nation" and it is clear that in a country, there are either one nation or more than one nation.

Present condition of the ethnic minorities.

It's a sheer fact that the indigenous people or janajatis are oppressed, marginalised, discriminated, neglected and deprived of their rights and opportunities. The "Brahmanism" or dominance of the so-called "high-caste" Brahmins and Chhetris prevails in legislative, executive, judiciary and government and private sectors. The "Brahmanist" state destroyed the history, culture, and language of the janajatis. It has led to the declaration of "multi-religious Nepal" a "Hindu kingdom", the making of Khas (Nepali) language "the nation-language," and the Hindu culture "the state-culture". Needless to say, "Brahmanism" is solely accountable for the formation of Nepal Federation of Nationalities, National Committee for the Indigenous Peoples, and various ethnic organisations. If the "Brahmanism" would not have been as rampant as it is today, the janajatis would have neither thought of the need nor formed their organisations. Hence, the janajatis are collectively fighting against "Brahmanism" and their main objective is its elimination. To define this aspect, "Brahmanism" is a hegemonist tendency or mentality which makes one feel superior, and all others inferior, by imposing language, culture, and religion on others forcibly. It may exist even in some janajatis and may not exist even in some Brahmins or Chhetris.

It is dominant in almost all major political parties — be it the former autocratic Panchayat system or present Rastriya Prajatantra Party or Nepali Congress or Communist party of Nepal (UML) or any other parties. The objective reality has proved that when it comes to "Hinduism," "Hindu kingdom," Khas (Nepali) and Sanskrit languages, so-called Aryan "high-caste" Brahmins and Chhetris forget their 3Ps — party, policy and principle — and stand strongly united, to all's surprise, through "automatic process" — needing neither meeting and discussion nor any organisation! Excluding very few

genuine democrats and humanists from Brahman and Chhetri communities, all shuffle hand-in-hand. Though some are found to claim supporting the janajati cause but ultimately they turn reluctant to betray their "blood" and display their "original colour."

Existing state mechanisms with undisputedly "Brahmanist" dominance, has been for centuries trying its best to suppress the janajati cause and when the suppression is impossible or inappropriate, to neglect the issue. It is what exactly it did in the case of UNO's declaration of International Year and Decade for the World's Indigenous Peoples. Being a member-country of the United Nations' Organisation, Nepal government could not dare to reject its decision though it was unwilling to follow. Eventually, the government did what it could, i.e. formed committees but turned them completely inactive and defunct.

It's a sheer pity that many Aryan elites turn their deaf ears and blind eyes to the ethnic problems in Nepal. They bluntly declared that no suppression on the janajatis exists and government delegates express similar views abroad, too. But what is noteworthy is they are not to decide so. It is not the oppressor but the oppressed to decide whether any oppression on them prevails or not since only the weaker knows whether the shoe pinches or not.

Also, some people insist on forgetting the past and think of the future. It's all right, if the janajatis are not there to shed futile tears and dig out the decades from the grave. It must be clearly answered. The janajatis are all ready to forget a "dark past" but a "bright future" must be guaranteed.

Solution

It is now undebatable that an ethnic problem prevails in Nepal. If much is not done in its resistance, it is weakness and a lack of consciousness on the part of the janajatis. But it will be too unwise to think that they will never rise. It is entirely essential to resolve the problem before it is too late.

In order to resolve the ethnic problem, the following steps may be helpful —

1. The constitutional

provision for "Hindu Kingdom" should be dropped and Nepal be declared a "secular state."

2. All the languages of the janajatis should be accorded equal constitutional status and the state should bear equal liability for their preservation and promotion.

3. All the cultures of the indigenous peoples/janajatis should be promoted by the government and there should be no cultural imposition in the name of building a "national culture."

4. Compulsory Sanskrit education must be immediately dropped from the course.

5. Hindu "high caste" hegemony must be eliminated and the janajatis be given equal rights and opportunities in all sectors — legislative, executive, judiciary, governmental and private. In other words, they should have proportional sharing in policy-making and it's implementation.

6. The suppression, injustice, discrimination etc. on the janajatis by the so-called Hindu "high-castes" must immediately come to an end.

To put it in short, for the indigenous peoples/janajatis, there should be a constitutional provision for ethnic autonomy in practice and formulation of the policy of Rights of Self-Determination, i.e., the right to even politically secede if suppression continues. It may strengthen national integration.

The guarantee of these measures and "common sharing" may prevent the country from communal riots, civil wars and disintegration. It would be appropriate to learn lessons from Sri Lanka, Canada, Bosnia-Herzegovina and some elites of the U.S.A. who hold Columbus solely "responsible" for the killing of innumerable native Americans or Red Indians. It is better to correct the mistakes committed in the past than to repent in the future. Finally, let it be known that if the prevailing Hindu "high-caste" chauvinism and hegemony continues even in the future, the translation of Nepal into a Sri Lanka and Yugoslavia is only inevitable. ■

By Suresh Ale Magar and Parshuram Tamang

Published by SUBARNA B. CHHETRI

for and on behalf of GROUP THREE (P) LTD.

NEPAL TELEVISION

Surrender to the Satellite Challenge

by Suman Pradhan

It is not even a state secret—Nepal has the worst television in all South Asia. Nepal Television (NTV), the state-owned broadcasting monopoly does out such stale fare that, other than a couple of humour shows, its two most popular programmes are Pakistani serials on Tuesday evenings and Hindi films on Saturday afternoons.

If it is true that the only way to counter the satellite invasion is by producing as good if not better programmes than are beamed down, then NTV can provide the best advice on how to avoid that responsibility. For NTV's news is without spine, its tele-dramas hark back to the early days of melodramatic theatre, and a feudal mentality keeps good producers alienated and off the air.

The result is that the Nepali audience has abandoned Nepal Television as hopeless. The odd minister probably still watches to see himself garlanding some statue or other, but the public is elsewhere, tuning into Doordarshan, or Zee, or even PTV. Five years after the satellite invasion, every middle class Kathmandu household is hooked to one or more of the numerous satellite channels.

NTV, which once enjoyed near-total monopoly, has been relegated to the status of a minor player in its own country. Despite a decade in existence, the station's revenue is stagnant at NPR 4 crores per annum, and it is on for less than 7 hours a day. As long as NTV's programming remains so embarrassingly bad, it does not make sense even to debate such hefty societal issues as electronic cultural invasion (from India, Pakistan or the West).

While the travails of NTV are not much different than those of other state-owned broadcasters in the region, what is unique is the Nepali station's inability to respond. While others, notably India's Doordarshan, first fumbled but then found their feet, NTV remains entangled in red-tape.

Of course, it need not be this way. The Nepali market is now large and active enough to attract a fairly strong commercial base. Besides, if it were to go on satellite, NTV could tap into the larger audience footprint that is available across Darjeeling, Sikkim, southern Bhutan (where dish antennas are for the moment banned) and a large Nepali diaspora all over India.

The national broadcaster has been agonizingly slow to respond to the threat from the skies. Programmes which can lure viewers are too few and far between, and popular entertainers have given up in disgust even as NTV hires slapstick entertainers whose hallmark is mediocrity.

NTV has not given up on its amateurish airing of "educational programmes", which include sleepy development documentaries and current affairs programmes run by unappealing anchors. NTV says it is obliged to do development broadcasts to meet its "social obligations", but it is these programmes that some think are anti-social for their inability to respect the viewer.

NTV's Chairman Kishore Nepal, who comes from the print media, concedes that his station has not been able to compete with the satellite broadcasters. "If nothing is done now, we could lose more viewers," he says.

If NTV cannot ensure quality programming, then the only way is to involve the private sector. Says Abhaya Shrestha, Operations Vice President of Shangri-La Channel, a private satellite signal distributor, "NTV should focus on being a national broadcaster, and leave programme production to the private sector."

Indeed, purely in terms of its reach, NTV is well on its way to becoming a national broadcaster. With one broadcasting studio and seven repeater stations, it covers the eastern and central regions where 43 percent of Nepal's 21 million population lives. Work is underway to bring in the west of the country under NTV's network as well.

As NTV gropes about, one private party is already preparing to go on satellite. Space Time Network (STN), Nepal's biggest cable operator, already has an uplinking license from the government and has signed a memorandum of understanding with the Panamsat-4 satellite (in geostationary orbit over the Indian Ocean) and Rimsat to lease a transponder to beam its own Nepali language programmes.

Jamim Shah, chairman and managing director of STN, says his company already has enough Nepali programmes on tape for four months and it is just a matter of time before he uplinks with the satellite. "The Nepali market is large enough to sustain good local language programming," says Shah. Somebody should let Nepal Television in on that secret.

S. Pradhan is a reporter with The Kathmandu Post.

HIMAL South Asia June 1996

Vandflasker på trekkingstierne

Det nyeste turistskabte miljøproblem ser ud til at være plasticflasker fra såkaldt mineralvand.

Flaskerne har efterhånden overgået "den hvide mands bededag", eller det lysende kinesiske toilet-papir og ligger nu og flyder på teltus ruterne ved Annapurna, Everest og Langtang. Der er flere problemer med plasticflaskerne. De største er, at de ikke bliver genbrugt. Lokalbefolkningen har ingen nytte af dem, de flyder meget i naturen og de er ikke nedbrydelige.

Vi må endnu engang løfte pegefingern og håber derved, at danske trekker fremover kun bruger vand fra vandløb, haner eller udløst vand, som gøres drikkeligt med vandrensning som Micropur eller jod (hvor C vitamin kan tage den værste afsmag). Kancha.

Broadsheet Explosion in Kathmandu

KATHMANDU — Six o'clock in the morning, the famous Kathmandu fog still covers the city streets as Amar Thapa heaves the shutters of his popular kiosk at Putalisadak.

Outside, there are five newspaper delivery boys waiting to hand him their bundles. Just a month ago, there would have been only two: from the government-owned Gorkhapatra and the three-year-old Kantipur. Now there are three new Nepali dailies in the market: Himalaya Times, Aajako Samachar Patra and Sri Sagarmatha. Another one, Lokpatra, is in the offing.

For years, under the Panchayat system, Nepal had a muzzled press where the only daily of note was the Gorkhapatra. With the arrival of press freedom in 1990, the expansion of the consumer market, and an increasingly literate populace, newspapers suddenly seemed like a viable commercial proposition. Kantipur was started by two Nepali Marwari brothers, belonging to the Indian Express clan of Ramlal Goenka. The newspaper ran at a loss for the first two years, but

emerged in the black in early 1995.

As soon as Kantipur began making money, and also because there were those who disliked its purported Nepali Congress-leanings, the other publishers came up with their own dailies.

Old Gorkhapatra has friends

The sudden deluge of daily broadsheets has the public confused, but no one seems to mind. This is quite different fare from the opinionated and politically blinkered news

presented by the Nepali weeklies, almost all of which act as the mouthpiece of one political faction or the other.

Bharat Dutt Koirala, Director of the Nepal Press Institute, believes that the quality of journalism in Nepal is bound to improve with the competition. "The market for newspapers is now Nepal-wide, and the public has also become much more discerning. It is demanding better news coverage," he says.

But Mr Koirala and other media experts say there will be heavy mortality among the new entrants, as the market is not large enough for all of them. Says one lecturer of journalism at Tribhuvan University: "Gorkhapatra will survive because of its monopoly on government ads, and Kantipur because it was first off the wire. There is a market here for one more daily, and may the one that is best edited win."

-Salil Subedi

March 1996 HIMAL South Asia

Cleaner Air in Kathmandu

WHAT IS MADE in India, is powered by Bangladeshi batteries, charged with Nepali electricity, and runs on US-made DC motors?

Answer: Kathmandu's electric three-wheeler commuter vehicles.

Called Safa (Clean) Tempo, they are white in colour and green in nature. With zero emission, they are different from the 3,000 or so diesel-powered smoke-belching tempos that ply the narrow streets of Kathmandu.

It is a modest beginning—there are only seven Safa Tempos quietly doing their smokeless rounds in Kathmandu—but it is a unique initiative for a region where air pollution in cities is becoming a major health hazard.

Safa Tempos were built and test-run by the USAID-funded Global Resources Institute as a pilot project, and were bought by the Nepal Electric Vehicle Industry (NEVI), a newly-formed private group. During the six-month trial, the tempos ran over 125,000

km and ferried 250,000 passengers: proving that EVs were an economically viable and ecologically desirable mode of transport. Kathmandu, more than any other congested city in the region, desperately needs cleaner public transport. Vehicular emission from old diesel buses, trucks and tempos together with temperature inversion in the bowl-shaped valley make Kathmandu one of the most polluted cities in the region.

Kathmandu not only needs EVs, it is ideally suited for it too. The Valley has a relatively flat terrain, the distances travelled are short, average speed hovers around 35 km/hour, and there is ample hydroelectric power available, especially during the off-peak period when the batteries are charged.

NEVI plans to add 23 more tempos to the existing fleet, and set up battery-exchange facilities for at least 100 EVs to cater to private owners. "Our major challenge, however, is to convert all the other diesel tempos running in Kathmandu," says Bijay Man Shrestha, NEVI's managing director.

If all goes according to plan, NEVI expects to establish its own manufacturing and assembly unit to produce new EVs—two-, three- and four-wheelers.

Green transport is an idea whose time has come, and there are other private EV companies getting into the field in Nepal. The government and Kathmandu Municipality have lent support. The Finance Ministry has drastically reduced import duty on EVs and EV components, and the industry has been offered electricity at reduced rates. There is also talk of a comprehensive transportation master plan for Kathmandu Valley that will expand existing trolley bus routes and EV commuter services, and then banish diesel vehicles to outside the Ring Road.

Maybe Kathmandu can be a Safa City, after all.

April 1996 HIMAL South Asia

The Small Blue and Green Army

by Deepak Thapa

Royal Nepalese Army deployed against people's movement of 1990

Nepal has not fought a war since 1856. Of course, as Gurkhas (Gorkhas), hill people from Nepal have fought and died in other peoples' wars. But, it has been a long time since they have been asked to march out for Nepal.

The Royal Nepalese Army, as it is formally known, was the outcome of Prithvi Narayan Shah's rallying forth from his hill-top palace in Gorkha to conquer and unify what is present-day Nepal. It is this association with the creation of the nation that officers in the Nepali army are proud of, and one that is often forwarded in support of its continued maintenance.

For there are those in Nepal who feel the army may have outlived its purpose. They point to the futility of keeping an army to counter the Indian or Chinese juggernauts, and argue that a country that likes to flaunt its status as a "peace zone"

cannot have it both ways. An expensive standing army, said an unusually candid economic column in *The Kathmandu Post* daily, is like a "white elephant wearing an olive-green outfit".

Sensitive to this criticism, the army top brass maintain that their role is somewhat larger than protecting the hill and tarai from aggression, for which the army is "prepared enough". They point to the contributions of the army during peacetime.

The list is impressive. As the official guardians of Nepal's national parks since 1975, the men in green have served an environment defence role, and their rapid mobilisation during floods, landslides and earthquakes that regularly strike the Himalayan kingdom makes the Royal Nepalese Army a kind of a stand-by rescue force.

Lately, the army has also been building roads. And, since 1958, the army, donning

the blue helmet of UN peacekeeping, has brought considerable foreign exchange to soldiers' pockets and the national exchequer.

Defence officials say the army is also necessary for internal security, and recall the 1970s when the army was asked to put down the CIA-funded Nepal-based Khampa rebels who were making things difficult for the Chinese in Tibet. Given the ethnic, regional and ideological aspirations simmering just below Nepal's seemingly calm political surface, a strong deterrent is essential in the form of an army, they say.

Actually, it is not the army's mission, but its size and the cost of maintaining is what critics object to. Even the number of soldiers is secret. "That would be telling," was the coy answer of the spokesman for the Defence Ministry, but it is generally believed that the military is 50,000 strong.

The army does not lend itself to easy scrutiny. In fact, probing of any kind is discouraged, fuelling speculation that there is much that the army has to hide. It seemed that the era of hush-hush might end when a corruption scandal extending to the top brass broke a year ago. That did not happen.

Sources say that the spending on the army (Nepal has neither an air force nor a navy) is much higher than the 6 percent that has been shown in the budget for years. Funds are said to be siphoned off from other fiscal headings, bringing the total considerably higher than the 1 percent of GNP it is made out to be. A change in status quo cannot be expected at this point, however.

Political players in Nepal's multiparty democracy have a love-hate relationship with senior army officers, who make no secret of where their loyalties would lie if asked to choose—the Royal Palace. The most telling instance was in the Spring of 1990 when soldiers were a trigger-squeeze away from firing upon the public as it demonstrated against King Birendra's absolute rule.

As things stand, there is little likelihood of a reduction in the size of the Nepali army and the military sees no reason to be apologetic. Besides, it is currently riding high after having been asked by the United Nations to keep a standby force of 2000 men for rapid deployment.

Due to its long peace-keeping experience and because South Asian countries are being increasingly asked by the UN to serve as peace-keepers, the army is thinking of establishing a peace-keeping training centre in Nepal. That might be something to occupy a sizeable army in a tiny state.

Soldiers patrolling by boat in the Royal Chitwan National Park

THE ROYAL NEPALESE ARMY (RNA) started actively participating in environmental conservation in 1975 when His Majesty's Government of Nepal (HMG) decided to replace the existing armed guards with the RNA in order to have sufficient manpower to deal with poaching and law enforcement in national parks and reserves. Since then, the RNA has been working hand in hand with the Department of National Parks and Wildlife Conservation in all parks and wildlife reserves.

For the past two decades, the RNA has assigned a large proportion of its troops for the conservation of National Parks and Wildlife Reserves. So far, the RNA has deployed its personnel in twelve different National Parks and Wildlife Reserves. In addition, the RNA has contributed to environmental conservation by involving itself in afforestation, soil conservation, implementation of watershed projects, river diversion works, and so on. The RNA has also been taking an active part in relief and rescue operations during times of emergency caused by natural calamities like floods, landslides, soil erosion, and so on.

Activities

The following are the activities of the RNA in environmental conservation in Nepal.

Protection of National Parks. The

RNA has an important role in the protection and conservation of national parks designated by HMG. The RNA conserves this important natural heritage by protecting them from wood smugglers, poachers, domestic animals, fires, encroachment by the public, etc. At present, seven national parks are being looked after by the RNA: Royal Chitwan National Park, Sagarmatha National Park, Khaptad National Park, Royal Bardia National Park, Rara National Park, Langtang National Park, and Shey-Phoksumdo National Park.

Protection of Wildlife Reserves. The RNA is also involved in the protection and conservation of wildlife reserves. HMG has declared three wildlife reserves for different birds and animals listed as endangered species: Koshi Tappu Wildlife Reserve, Parsa Wildlife Reserve, and Royal Shukla Fanta Wildlife Reserve. The endangered species of animals include wild buffalo (*Bubalus bubalis*), elephant (*Elephas maximus*), tiger (*Panthera tigris*), nilgai (*Boselaphus tragocamelus*), rhinoceros, dolphin, and so on. The RNA protects them from poachers, wood smugglers, and fires and also prohibits local inhabitants and any stray domestic animals from entering the reserve in order to maintain a favourable habitat.

Watershed Conservation (Shivapuri). In 1984, HMG declared the

Shivapuri Mountain to be under the "Shivapuri Watershed Management Project" to conserve the source of drinking water as well as maintain the ecological balance of the Kathmandu Valley. The RNA plays an important role in maintaining the water supply to the Kathmandu Valley by protecting the Shivapuri Watershed area. It protects reserved forests from illegal or unauthorised people and stray cattle. It also protects forests from fire and prevents other activities that have a negative impact on the environment.

Use of Alternative Fuels. As RNA prepares meals in its barracks, it requires a large amount of fuel. However, instead of putting pressure on the environment by using firewood only, the RNA uses environmentally-friendly means of cooking such as briquettes, biogas, the "Birangi Oven" (improved kerosene oven), and so on. Apart from these, the RNA continuously seeks for and carries out research on other alternative fuels for environmental conservation.

Afforestation. Every year, during the monsoon season, all units and sub-units of the RNA organise afforestation programmes. These programmes normally start from mid-Asar (June) and take place inside the barrack perimeters and surroundings. The plants are recorded and are looked after regularly until they are fully grown. Also, a large

number of plants are planted by the RNA in different parts of the country.

Soil Conservation. The RNA has been involved in soil conservation activities for a long time, using its own manpower, techniques, and resources. Soil conservation works in the Pashupati Development Area, soil erosion control along the Koshi River in 1986, and reopening the flow of the Toran Khola River (Bajhang) which was blocked by a massive landslide in 1989 are a few examples of contributions made by the RNA in the field of soil

conservation. The RNA has earned a good reputation in soil erosion protection operations.

Relief and Rescue Work for Natural Calamities. The RNA has been playing a leading role in relief and rescue operations during natural calamities such as floods and landslides. For immediate relief work, the RNA constructs gabion walls and sandbag walls, and carries out river diversion operations to prevent the further erosion of river banks. In addition, the RNA constructs emergency bridges (Bailey Bridges) and temporary roads. Many of

the RNA personnel have lost their lives during such relief operations.

Conclusion

The RNA currently plays an important role in environmental conservation in Nepal, especially with regard to the conservation of endangered bird and animal species and protection of their natural habitat. As the largest and most extensive organisation in the country, the RNA has the potential to make a significant impact in environment protection activities throughout the country.

Wildlife protection
in the Royal Chitwan National Park

NCS Nepal No. 2, 1995

Gurkha Collects His Dues November/December 1995 HIMAL

"YOUR heart must be as big and brave as a lion's. I am so glad you and the other Gurkhas were on our side," said Prime Minister John Major to Victoria Cross winner Havaldar Lachhiman Gurung. Major then gave Gurung a check for £100,550, which the latter accepted with his one good hand.

The ceremony held on the steps of 10 Downing Street on 19 August was the culmination of a Gurkha fund-raising drive that coincided with the fiftieth anniversary celebrations of the Second Great War's ending, and the havaldar from Chitwan was at center. The sum he received was collected by the readers of the Sunday Express of London.

Lachhiman Gurung is one of the 13 Nepali recipients of the Victoria Cross. He received the honour for holding his bunker and killing 31 enemy soldiers in Taungdaw, Burma, against a ferocious Japanese attack. He fought alone for four hours, even though his right hand was shattered by a grenade explosion.

After the war, having also lost the use of an eye and

an ear besides his hand, Lachhiman left the army and retreated to his village of Dahakhani, 13,000 feet high up in the Mahabharat Lekh. He farmed to provide for a family of six, traveling down to Bharatpur to collect a skimpy pension. In recent years, due to advancing age he had to ride piggy-back on one of his sons for his pension trips.

All that has changed now. As the Gurkha grapevine spread the word about Lachhiman's state, his regimental comrades decided to do something about it. It helped that his regiment had served under both the Indian and British

flags, as the 8th Gurkha/Rifles, and Lachhiman is the only one in the whole lot to hold a VC.

The 8th Gurkha Rifles Association of UK was able to raise (pounds) 4,000 and the 8th Gurkha Rifles Association of India (which includes Field Marshal Sam "Bahadur" Manekshaw) collected NRS. 700,000. It was decided that a house should be built for Lachhiman in Bharatpur itself, between the Indian and British pension camps.

Enter, the Sunday Express came in. Reporter Deborah Sherwood arrived in Lachhiman's village to do a writeup, and she delivered an evocative tale of an old warrior whom the world had forgotten. The article asked for contributions to build the house in Bharatpur, to £16,000, with surplus funds to be ploughed into the Gurkha Welfare Trust to help other hapless Gurkhas. The story struck the right chord with Express readers, and a magnificent total of £100,550 was raised, which was what passed hands on the 10 Downing Street steps as part of the VJ Day events.

When it rains, it does pour, even on old Gurkhas.

Lachhiman and his wife outside their Dahakhani house.

CHANDRA BHADUR GURUNG

It all began with a Buddhist from Burma named U Thant. As UN Secretary General, he made a pilgrimage to Lumbini in 1967 and reportedly wept at seeing the sorry condition of the Buddha's birthplace. His heartache woke Nepal's up to the fact that the preservation of what was clearly an international heritage was an urgent responsibility.

A committee, which is now called the Lumbini Development Trust (LDT), was formed to look into ways to develop Lumbini. In

ranging anywhere from 623BC to 543BC. On her way from King Suddhodhana's palace in Kapilvastu to Dewadaha, which lies about 40km east of Lumbini, Queen Mayadevi stopped in Lumbini and gave birth to the prince, who was later to renounce materialism in pursuit of spiritual wealth, and give to the world the philosophy that later was called Buddhism.

Emperor Ashoka made a pilgrimage to Lumbini in 249BC and erected three pillars in

At the sacred site of Siddhartha Gautam's birth, archaeologists run amok, architects are needlessly ostentatious and sects outspend each other. The meaning of the dharma is greatly diluted.

by Rachana Pathak

November/December 1995 HIMAL

Lumbini as Disneyland

1978, a master plan backed by the UN and designed by world-renowned Japanese architect Kenzo Tange provided the outline for preserving the ancient ruins as well as turning an inaccessible, barren site into one that would appeal to pilgrims and tourists alike. This ambitious plan was to bring much pride to Nepal's Buddhist legacy.

Today, nearly 20 years later, little progress has been made in the effort to develop Lumbini. The Lumbini Development Project has been marked by negligence and corruption, and the lethargic implementation of the grandiose scheme has brought little benefit to the locals, many of whom were displaced by the Project. Archeological work has caused great upheaval within the sacred garden and some of the devout speak of desecration. There seems little doubt that the excavations, which were to unlock the Sakyamuni Buddha's past, have been irresponsible.

There are other problems, not the least of which is the master plan itself. Tange's blueprint is ill-suited for the site because it indirectly promotes unnecessary and boastful competition among sects, and forces this hallowed Buddhist site to be crowded by buildings and monuments. Meanwhile, and more relevant, the Trust's idleness and docility has made it possible for several monastic groups to flout design parameters.

A commemorative pillar of ungainly marble tiles put up in memory of King Mahendra back in 1964 seems to have begun the avalanche of inappropriate architecture. This was followed by an eternal flame that was lit to commemorate a disconsolate United Nations anniversary that no one even remembers. Lumbini, the pride of Nepal, birthplace of the Light of Asia, has brought out the darker side of those very administrators, professionals—and monks—who ostensibly seek to honour the Buddha.

Birthplace

Siddhartha Gautam's date of birth is disputed,

the area. The most famous of these stands in Lumbini's Sacred Garden, near the pond and Mayadevi temple. Its inscription reads: "Twenty years after his coronation, King Priyadarshi, Beloved of Gods, visited this spot in person and offered worship at this place, because the Buddha, the Sage of the Sakyas, was born here." What exactly the emperor meant by 'here' is contested, but the pillar remains the strongest evidence that the Sakyamuni was born in this area.

Chinese travellers Fa Hsein (5th century AD) and Hsuan Tsang (7th century AD) visited Lumbini and left detailed accounts that provide further clues about the Buddha's birthplace and the location of King Suddhodhana's palace where the prince lived the first 29 years of his life. These sites were lost for eras, to be discovered only in 1895. Khadga Shumsher, the then governor of Palpa, and archaeologist P.C. Mukherji were among the first to excavate the site before the turn of century. Excavations have continued throughout this century.

Tange's Designs

The Tange master plan divided the eight square km of land into three zones, which were designed to assure the peace and spirituality that are implicit in Buddhism. The tourist village was to be comfortable, yet affordable. The monastic zone's 41 plots would allow different sects of Buddhism to have their place in Lumbini, the Theravadin in the western part separated from the Mahayanans in the eastern part. Groups that purchased plots signed 99-year contracts and agreed to abide by the rules set by the LDT. The central zone of the Sacred Garden was to be maintained as a sal and sisau forest around a central waterway, in an attempt to recreate the ancient surroundings.

While the Tange plan has helped to protect the Sacred Garden from gracious donors who are busy bestowing brick and concrete structures in the area, it has its shortcomings. The most grievous is that it is expensive,

requiring US\$58 million in present-day prices for its completion. While Nepal claims to have spent the equivalent of US\$10 million to provide infrastructure, the project is overwhelmingly donor-dependent.

Marked by corruption, malfeasance and bad management of a politicised leadership and uninterested bureaucrats, less than 15 percent of the Tange plan has been completed. Most of the construction is not yet finished, not all plots have been let, and infrastructural problems remain. While monastic groups all seem keen to set up loud structures, no one wants to pay for a sewage system that would have little observable credit. Given the reliance on donors' generosity, the time frame for Lumbini's development is indefinite. The expectation of Japanese assistance flooding Lumbini with easy money (which did not happen) hindered realistic planning.

The master plan gives preference to those with money, and this has led to unfair representation of Buddhism's various branches. This is reflected in Nepal's own embarrassingly small patch, and by the fact that the monastic zone is dominated by Japanese Mahayana sects. Vajrayana, the Himalaya's own distinctive contribution to Buddhism, is the most neglected, and a Nepali rimpoché complains that the Bhotiya population of the High Himal has to make do with visits to the shrines of other sects.

Some Kathmandu planners are concerned that Lumbini will not look 'Nepali' by the time Lumbini is fully developed, due to the absence of Vajrayana monuments and the predominance of contemporary architecture in the complex. Lok Darshan Bajracharya, King Mahendra's private secretary who was appointed chairman of the LDT after the king's death in 1972, does not see this as a problem because "Buddhism does not belong to one country. It belongs to the whole world." Bajracharya served as the LDT's chairman for a decade, and, as a result, is praised and blamed for much of what has happened or not happened at Lumbini.

Promoting a multi-million dollar enterprise representing spiritual enlightenment, the Tange plan has sparked competition among sects and brought out 'un-Buddhist' tendencies such as factionalism—that, too, based on nationality. Visiting pilgrim and tourist groups tend to be restricted to their national monasteries. Korean pilgrims stay in Korean temples, Thais in Thai, making quick forays into the Mayadevi temple, which is really the only 'secular' place amidst the tussle of nationalities.

A type of militant Buddhism is emerging in relations between Theravadin and Mahayanans at Lumbini, which seems to reflect developing rivalry between these two branches and the trend toward aggressive proselytising in the larger world. The minority Thai Theravadin monks, to strengthen their

position, offer fellowships to young Nepalis to study in Thailand, with the hope to 'purify' other types of Buddhism. Sri Lankan Theravadin are doing the same. The Thais are also building one of the largest icons statues of the Buddha in Lumbini, at a cost of US\$ 1.6 million. Burmese and Thai groups have purchased two adjacent plots for construction in this flaunting of worldly wealth.

The commercialisation of Buddhism is also seen in the behaviour of some monks who reside in Lumbini. Rather than making do with alms that pilgrims bring, some monks make profits from them. Locals who live outside the Lumbini perimeter maintain that there is immoderate wining and womanising, and one Bhikshu is even called Ghatiya Baba ('the lowly one') for his questionable conduct.

Disney's World

As the competition between countries and sects is measured in money and monuments, Lumbini is well on the way to becoming a 'religious Disneyland', observed a Western scholar of Himalayan Buddhism who was part of a UNESCO-sponsored trip to the site in October.

Some monasteries have clearly forsaken their ascetic ideals and taken on a commercial atmosphere in their projected guest houses and curio shops. The Chogyo Order monastery of South Korea, when completed, will be able to bed 300 visitors. The W. Linson Buddhist Congregation of France, and Boudha Dharmankur Sabha of Calcutta also have plans for large guest houses.

The rule meant to keep buildings heights below 60 feet so as not to detract from the Ashok pillar and Mayadevi temple has already been flouted by the Vietnam Phat Quoc Tu. Meanwhile, a Japanese sect that wants to go even higher, Nipponjan Myohoji, has received special permission to purchase land in the tourist zone. It has started construction of a peace pagoda that upon its completion in the year 2000 will soar 155 feet. This project also will block the direct north-south view from the Ashok pillar. 'This is a travesty, but there is nobody watching, least of all the Lumbini Development Trust,' says a despairing Nepali architect.

Mature trees have been cut down. A plan to build a high school for locals, promised at the time of land acquisition, has been scrapped. The Yong Do monastery of South Korea has been built in the middle of a greenery zone. The two monasteries actually within the Sacred Garden (Mustang and Theravada), which were there before the Tange plan was drafted, were supposed to have been relocated but this has not been done. Instead, the Mustang one has started building a restaurant.

All these changes are occurring without control, without restriction, and with indirect support of the LDT, who is paying the infrastructure costs. Nothing more vividly highlights the Lumbini guardians' vulnerability to foreign money than the Trust's inability to enforce the Tange plan. If this laissez-faire attitude continues, with overseers from abroad building according to their whims and fancies, the world will have gained a tourist site, but have lost a spiritual centre.

Irresponsible Archaeology

Questionable archaeological work marks the activities within the Sacred Garden, which holds the Mayadevi Mandir and its nativity statue, the pond, the pillar put up by Emperor

The world is gaining a tourist site, but losing a spiritual centre.

Ashok, and the (onetime) sacred pipal tree. At the Mayadevi temple, pilgrims who arrive to pay homage to the Buddha's birthplace currently find an excavation site.

Three years ago, a contract was signed between the Japanese Buddhist Federation (JBF) and LDT to excavate the temple. The work plan called for keeping precise records relating to the original structure, reassembling the temple using the same bricks in the same positions, publishing frequent progress reports, and finding ways to safeguard the pipal tree, which grew over the temple and was the distinctive feature of the complex.

The archaeological team of Satoru Uesaka (Japan) and Babu Krishna Rijal (Nepal) seems to have broken almost every provision in the original contract. The work progresses with bureaucratic smugness, without any reports being made public and little review of the work that has been done. The team includes no anthropologist, no Buddhist scholar, and no historian either, though the inclusion of experts from the various fields would have added much insight and perspective. The only thing that is more surprising is the absence of remonstrations from the national and archaeological community and the lack of press coverage of the goings-on in the Sacred Garden.

Sofar, the JBF-LDT partnership has moved the Mayadevi nativity scene to a temporary shelter, ignoring its locational significance. The cutting down of the sacred pipal tree has provoked greater consternation. They are also planning to build a replica of the Mayadevi mandir somewhere nearby in the Sacred Garden, to house a modern-day replica of the nativity statue that someone made.

As with the overall schedule of Lumbini, the excavation seems to proceed without a timeframe. Three years of work are said to have yielded Mauryan punchmark coins, terracotta pieces, and northern blackware pottery, but not a single report has been published. This excavation has extraordinary potential because it holds the possibility of finding pre-Buddha remains, which would provide new information about that earlier era. The archaeological world and the public deserve to know about what is probably one of the most important digs in the world.

'They are raping the Mayadevi Mandir,' exclaims Basanta Bidari, a Nepali archaeologist who has been working in the area for eleven years. He feels that Uesaka's team is reckless, adding that their excessive secrecy strengthens speculation that smuggling is going on. 'Why are they doing their work behind a sheet? What have they got to hide?' he asks.

Smuggling of artefacts has a long history in Lumbini, as elsewhere in South Asia. Back in 1897, German archaeologist Dr. A.A. Fuhrer,

is thought to have taken many pieces. The 17 stupas of Sagarahwa, about 20 km from Lumbini, mentioned in Mukherji's excavation records, are all gone. Archaeologist Debala Mitra reported 16 votive stupas in the Mayadevi Mandir in 1957, all of which had disappeared by 1962. Many artefacts from Lumbini and its surroundings dating from the Buddha's time are today said to be in museums in India.

Recently, the JBF stopped its excavation work, having been ordered by Bimal Bahadur Shakya, the previous LDT Member-Secretary, to hand over all slides, videos, negatives and pictures, and to write a report. The archaeologists' team has started working on a report, but Uesaka seems flustered by this demand and makes the point that 'archaeology cannot be rushed'.

Pipal Tree

Perhaps the most tragic action was the 1993 felling of the pipal, which formed an integral part of Lumbini's mental image for millions. Its age was a matter of dispute—claims ran anywhere from 80 to 500 years old. Mukherji's records show that it was at least a hundred years old. The tree definitely did not exist during the Buddha's lifetime, but since Lumbini's discovery in the modern era the tree has had a unique religious significance for standing over the Mayadevi temple. No Lumbini photograph, artwork or mental recollection is without this majestic pipal overshadowing the rather drab white-washed structure of the temple.

The JBF-LDT team claims that the roots were penetrating the mandir and that the tree had to be destroyed in order to preserve the temple. Also, the brick building (built by the Rana, Keshar Shumsher, in the 1920s) stood atop at least six different structures, and, according to the team, could not be excavated without felling the tree.

John Sanday, a British architect and restorer who has worked in Kathmandu's Hanuman Dhoka and Cambodia's Angkor Wat, believes inadequate research was done on preserving the tree. There are ways to kill certain roots or to control root growth, says Sanday, who had suggested a work plan to save the pipal as early as 1983. He is clearly disturbed with what has happened. Purna Man Shakya, the then LDT field manager and the man who was ordered to axe the tree, however, feels that there was no way around doing away with the pipal. He is combative. 'As a botanist with 30 years' experience, I challenge anyone anywhere in the world to show me how you could have saved that nuisance tree.'

There is the unconfirmed report that JBF paid LDT one lakh rupees for the felling, and then used the tree to make dharma bead necklaces and small sculptures to sell in Japan and elsewhere. Bimal Bahadur Shakya, the previous LDT member-secretary, wrote an article in *Sadhana*, a Nepali digest, stating that wood from the felled tree was being used for such commercial purposes. Ram Briche, a local from Lumbini, says he was one of those who helped make planks for export. But Uesaka of the JBF vehemently denies these charges, insisting that he is being defamed by those who are jealous of his team's work.

Uesaka says that the tree trunks have been replanted on either side of the eternal

flame, and that saplings have been nurtured from that same tree. The replanted stumps he points to, however, are dead.

Without going into veracity of the charges that have been made, suffice it to state that the archaeological team of JBF-LDT has caused rapid and unwelcome alterations in Lumbini. Both the tree and earlier temple are gone. For the moment, pilgrims are left to view the Mayadevi image in a temporary shelter.

Amidst the Mosques

It is striking that Lumbini, what has in modern times become the major Buddhist pilgrimage destination, is surrounded by a Muslim population. The road from Lumbini to Kapilvastu is lined with 11 newly-built mosques, and more are to follow. Muslims, and a scattering of Hindus, make up the population of the nearby villages of Buddha Nagar, Padaria, and Parsia. Less than 20 years ago, many of these people lived in what is now the Lumbini compound.

Today, the Lumbini villagers say that they received inadequate compensation when their land was taken, and that the promised schools, health posts, water system, electricity, and better roads never materialised. The handover happened during the Panchayat years when they could not protest and they say, because of the assurances that were given, they moved without much fuss.

The Muslim villagers feel that they have been exploited. Their conviction is only reinforced when they see the vast Buddhist wealth being ostentatiously displayed in Lumbini by rival monasteries. The sluggish implementation of the master plan has brought little income to the villagers, who are employed only as day labourers. Their familiarity with the area could enable them to be earn income from the pilgrim and tourism trades, but they are excluded as outsiders benefit.

The villagers are obviously frustrated at their condition, and the seven large fires that have occurred in the Lumbini grounds in the last few years are thought to be acts of arson, presumably motivated by resentment.

The pace of life and level expectations are at such variance within and without the Lumbini complex, that one does wonder at the cocoon that those inside—including the insular monasteries and their heads and funders—have created for themselves. Rijal of the LDT maintains that it is the government's responsibility to care for areas outside Lumbini, but this outlook ignores the dislocation which the LDT itself ordered. Displaced Muslim peasants are suffering in the name of Buddhism.

Trust Violation

For years, the Lumbini Development Trust has looked the other way or not looked at all while an international heritage was being despoiled. At the same time, the Trust has done little to fulfill its responsibilities of preservation and conservation of other Sakyamuni-related areas such as Kapilvastu, Nigihawa, Gothawa, Sisahania, Kudan and Dewadaha, to which it was recently given the mandate. Important relics are carelessly thrown about, and some of these sites do not even have controlled boundaries.

Lok Darshan Bajracharya, who chaired the Trust from 1975 to 1985, blames LDT's lacklustre performance on the indifference of the present leadership. Speaking of Lumbini,

he says, 'This kind of negligence did not occur in my time. We planted most of the trees then, and there was no violation of the master plan.'

There are those who blame the Lumbini mess on the fact that the government in Kathmandu is consistently Hindu-dominated. Others, including Asha Ram Sakya, a former LDT Member-Secretary, single out for blame the political instability of recent years. 'Board members change along with governments, and are thus hindered in taking action. Currently, no board is in session. I would wish that the LDT management were less politicised,

and more permanent,' says Sakya.

But the instability of government, actions of foreigners, religious apathy, can only go so far to explain the rot in Lumbini. The persons who have held the chairs and membership of the Trust thus far, whether Hindu or Buddhist, and the mostly unimaginative bureaucrats who have run Lumbini, must be held accountable more than any other group.

U Thant would still weep today, and Nepalis have to blame only themselves.

The Battle of Kapilvastu

The long-standing controversy about the location of the palace where the Buddha spent his princely years continues. Where is Kapilvastu, the capital of King Siddhodhana?

A credit-claiming game is being played out between archaeologists on either side of the border, with Nepalis maintaining that the palace site was in Tilaurakot, and Indians insisting that it was across in Piprahawa or Ganwaria. The controversy has escalated during the last year.

In a sense, the debate is an empty quibble, since when the Sakyamuni lived there was no Nepal and no India either. But modern-day archaeology is imbued with nationalist purpose, and tourism to the authentic Kapilvastu means yen with a capital Y, and hence the battle over Kapilvastu.

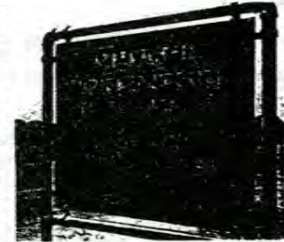
Historical Buddhist literature and accounts of Chinese travelers Fa Hsein and Hsuan Tsang mention Buddha's palace as having high walls, a sal forest nearby, a clear view of the Himalaya, and the Bhagirathi river flowing nearby. Nepali archaeologists maintain that these are all evident in present-day Tilaurakot.

Indian archaeologists Debala Mitra and K.M. Srivastava, on the other hand, maintain that Kapilvastu straddled where Piprahawa and Ganwaria are today. Their arguments are based on seals on a casket found in Piprahawa in 1988, which read 'Om Devaputra Vihare Kapilvastu Bhikshu Mahasanghasa'.

Critics of the Indians' thesis maintain that the small rooms at the Piprahawa and Ganwaria excavations as well as inscriptions prove beyond doubt that these were monastic sites rather than a palace complex. Some even claim that the casket in question was stolen from Nepal by archaeologists keen on claiming Kapilvastu for India.

Nepali archaeologists Basanta Bidari and Kosh Prasad Acharya add a further twist by maintaining that the brick types found in the sites in question could not have been made before the 3rd century BC. It would therefore not be possible to place the brick-structures in either Nepal and India as the palace site, they argue. Their point complements the view of scholar Rhys David, who suggested some hundred years ago that the palace must have been made of wood, and would not have survived.

While the archaeological debates go on, the signboard painters south of the border are active (see picture), and there is anecdotal information that some people are presently digging a ditch in Piprahawa to create a river to be called the Bhagirathi. Zee TV, the channel beamed to India by Star TV, is working on a movie that depicts a Gautam Buddha born and raised south of the line which in the 20th century would become an international border...

Nepali archaeologists are active in the sites in question could not have been made before the 3rd century BC.

Brave deed by villagers

By a Post Reporter

BANEPA, March 2—A joint team of villagers of Panchkhal Sigarpati and police killed a leopard on Friday.

Five people including two police who were attacked by the leopard are undergoing treatment in Shri Memorial Hospital.

A team of police led by Sub-Inspector Jog Lal Dangol of District

Police Office, Dhulikhel had come to, kill the leopard. But Assistant Sub-Inspector Gum Nath Pathak and Havaldar Prem Bahadur Khadka have been injured by the leopard.

Ward member Shambhu Khadka of Hukse VDC was not and Kalu Danuwar and Sant Bahadur Danuwar of Devbhumi Balawa VDC, who assisted the team to kill the leopard were also injured by the leopard while it was trying desperately to escape. It was eventually killed by a bullet hit by Havaldar Ramesh Kumar Bhujel.

The leopard was 6 feet long and weighed about 60 kilograms.

SINCE MOST OF NEPAL lacks motorable roads and electricity, the majority of the people have no access to means of communication like newspapers, magazines and television. Furthermore, over 70 per cent of the population is illiterate. Given this situation, alternative means of communication are necessary for creating awareness and encouraging actions to solve the problems facing Nepal's rural population.

People's knowledge of population and environment related problems needs to be enhanced, and their attitudes and practices need to change. Street theatre is a powerful medium for disseminating information and has been tested and proved successful in Nepal. The effectiveness of this real live, two-way form of communication

women in the planning and management of health and population development, and resource conservation programmes initiated within their communities.

Strategy

In order to ensure the effectiveness of the performances, a few precautionary measures are taken. Before preparing scripts, baseline surveys of performance sites are carried out jointly by representatives of the theatre groups and the project staff. In addition to incorporating the local population and environmental issues into the scripts, efforts are made to adapt local language and dialects, costumes and other features peculiar to a locality. Every performance is modified to suit

vision of the National Planning Commission and representatives from UNFPA, IUCN and other related agencies, provides overall guidance to the project activities. Three districts were selected for performances during the first year: Banke, in the mid-western region, which represents a terai district, Parbat in the western region and Sindhuli in the central development region, both representing hill districts. The primary bases for selecting these districts were their relatively low access to modern communications media and a low contraceptive prevalence rate. Eighty-two street theatre performances have been organised at carefully selected sites in these three districts. A six-day training workshop was also organised in each district following performances, to create trained artists in street theatre within the local communities. This will enable continued performances based on local population, environmental and other issues. A total of 97 local people were trained in street theatre preparation and performances at the training workshops.

In most cases, street theatres were attended by a large number of enthusiastic men, women and children. It is estimated that over 40,000 people participated in the performances, more than 40 per cent of which was a female audience. The performances were highly appreciated by the audiences. Immediately after the plays, 223 individuals in Banke, 224 individuals in Parbat and 281 individuals in Sindhuli were interviewed. Some of the findings of these interviews are given in the following paragraphs.

- Most of the respondents came from within 5 kilometres of the performance sites. A few came from a distance of over 6 kilometres. An overwhelming majority of the respondents felt the plays were good. No one disliked them. Asked why they liked the plays, the most common reply in all three districts was that they were educational. For a sizeable number of respondents, the plays were practical.
- The respondents were specifically asked about the population related issues that the plays conveyed. The most common reply in all three districts was that the plays promoted the small family norm. More respondents in Parbat and Banke than in Sindhuli felt that the plays advocated marriage only after 20 years of age. Use of family planning devices and birth spacing were other

population issues which a large number of respondents thought the plays conveyed.

- The respondents from Banke, Parbat and Sindhuli felt they learned about a number of environmental issues from the plays. Conservation of forests and development of sanitation habits were the two items mentioned by a majority of the respondents in all districts. Use of toilets and bio-gas were other issues that they thought the plays advocated. For 21 respondents in Parbat, all of the environmental issues raised were new. Nearly 100 respondents in this district thought that after watching the play their awareness level with regard to environmental issues had raised.

- In addition to population and environmental messages, respondents from all districts said the plays conveyed important messages on the need for child education and speaking out against social evils. Some of the respondents in Parbat and Sindhuli thought the plays promoted adult literacy. Respondents from Banke and Parbat perceived that the plays promoted women's education.

- The respondents were asked whether they can apply what they learned from the plays in their daily lives. An overwhelming majority of the respondents replied to this question in the affirmative. The respondents in Parbat were further probed about the population and environment related factors they can apply. With regard to population related factors, they thought late marriage, a small family norm, birth spacing, the use of family planning devices and equal treatment of sons and daughters are applicable. With regard to environment related issues, the respondents from Parbat maintained that afforestation, conservation of forest resources, environmentally friendly practices in cutting firewood and grass and the use of toilets, bio-gas and improved stoves are all possible.

- As Nepal is not the mother tongue of some people in Banke, the artists experienced difficulties in conveying key messages to these people.

Future Plans

Preparations are underway to launch street theatre performances in four districts at the end of 1995. These districts are both in the terai (Rautahat and Nawalparasi) and the hills (Bajura and Panchthar). As in the past, the country's leading theatre groups have taken the responsibility for staging the shows. Experience gained during the first year will be used in future performances. It is expected that street theatre activities will be further expanded to many parts of the country in the years to come. ■

Badr D. Pande &
Umesh Shrestha

NCS Nepal No. 4, 1995 ♦

Performing for preservation

Street theatre for population and environment

is undebatable. In addition to delivering intended messages, it provides entertainment that has proven effective in attracting target audiences.

The Street Theatre Project is a joint effort of the National Planning Commission, IUCN—The World Conservation Union and UNFPA/Nepal.

Objectives

The principal objective of this project is to create awareness, especially among children and women. Other objectives of the project are as follows:

- To generate interest and involve individuals from local communities in public awareness campaigns by training them to recognise environmentally unsound practices and to direct, produce and stage street plays so that local experience and problems are highlighted more clearly.
- To boost the use of family planning methods and health services by highlighting the advantages of family planning and health care programmes.
- To encourage the participation of

local needs.

At the conclusion of performances in a district, members of local NGOs are imparted a week-long training workshop on street theatre. The objective of such training is to encourage the continuation of street theatre performances in and around a locality, addressing current population and environmental problems.

Performance groups are selected by advertising in a national newspaper; the groups selected are among the top performers in the country. Three such groups performed during the first year. Four groups are currently engaged for the second year's performances.

During its three-year span, the Street Theatre Project will cover at least nine districts. A minimum of 25 performances are staged in one district. These performances are spread throughout different parts of the selected districts.

Field Experience

A Steering Committee, consisting of individuals from the Environment Protection Division and Population Di-

Solar Toilets

HIMAL South Asia June 1996

FOR GENERATIONS, households in Nepal's Khumbu region on the trekking trail to Mt Everest Base Camp have known what to do with human waste. Traditionally, waste is composted with leaves or pine needles and later removed from the toilets to the adjoining fields. But when income generated from tourism displaces agriculture as the region's chief source of earning, the waste becomes a nuisance rather than a resource.

Each year more than 10,000 tourists and a larger number of guides and porters trudge up and down the mountains and valleys of the Khumbu. While the local economy is certainly benefitting a great deal, tackling the problem of excreta at high altitude has been equally great.

The demand for extra water makes flush toilets impractical, and even pit latrines pose problems of their own due to low soil depth and the cold temperatures. A lodge-owner at Gokyo (4750 metres) reported that toilets could be emptied only at certain seasons because the ground remains frozen. "If the toilet fills up, there is nothing we can do."

The problems are the same at the Everest Base Camp. Every year more than a dozen national and international mountaineering groups set up camp but none have come up with a sustainable waste management policy. Expedition members do dig pit latrines on the moraines but porters, overnight campers and day-hikers find it more expedient to go behind a boulder, creating hundreds of toilet sites.

Many innovative attempts have been made to manage waste but, because of various reasons, have not succeeded. The "solar toilet" is one such innovation and there is hope that it will eventually gain acceptance from the local residents.

Solar toilets use the passive energy from the sun to treat human waste. Energy from the sun enters the chamber where the waste is stored. A clear barrier allows the sun's heat to enter but not escape, similar in operation to a greenhouse. The waste is zapped by solar rays, dehydrated, its volume reduced and, in the absence of water, it becomes a sterile powder.

The first of solar toilets was successfully

tested in 1994 with yak dung in which the collection chamber recorded a temperature of 70°C. Two such toilets have already been installed, one in a hospital and the other in a school, with satisfactory results. But scepticism about their efficacy still persists. The only encouraging factor is that Sherpas have been known to be very receptive to new ideas. Whether they will be equally amenable to changing their toilet habits—and those of visitors—remains to be seen.

—Paul Lachapelle

Stjerne og Gud er så mye nærmere her i Nepal

Fakta:

BREV FRA NEPAL

Angela Flatin (23) fra Nesodden studerer ved det internasjonale instituttet NORAGRIC på Landbruks-

høgskolen i Ås. Som et ledd i hovedfaget skal hun være i Nepal fram til sommeren. Amtas lesere vil gjennom reisebrev fra Ingela få sjansen til å lære mer om folk og kultur i dette for oss nordmenn fremmedartede landet. I dette første tar hun for seg nepalesernes sterke religiøsitet.

Før jeg reiste hit til Nepal ble jeg enig med Amta om å skrive om forskjeller mellom livet hjemme og livet her i dette landet. Om hvordan menneskene her forvalter sine ressurser og løser sine hverdagsproblemer. Men før jeg kommer så langt må jeg skrive litt om noe som gjennomsyrrer samfunnet her - religionen.

Nepalesere flest er enten hinduer, buddhister eller en blanding. Religionen er for dem som grovbrød er for oss nordmenn, alfa og omega. Derfor denne historien om mitt møte med en familie og om tre mennesker og deres religiøsitet. Da jeg ankom Kathmandu møtte Sushila, min medstudent ved NLH og nepaleser, meg utenfor flyplassen. Dagen var den siste av en fem dagers hinduistisk festival, Divali.

De fire første dagene blir kråker, okser, hunder og kuer hyllet og velsignet, hver på sin dag og sin måte. Det var derfor jeg kunne se kuer utenfor drosjevinduet mitt med et horn malt gyllent og et horn malt sølv. Mange løshunder hadde røde fargeklatter i pannen. Jeg visste før jeg kom til Nepal at kuer var hellige og jeg hadde hørt at de vandret fritt rundt i gatene. Men det jeg så utenfor vinduet overgikk det jeg hadde forestilt meg på forhånd. Kuene var virkelig over alt. De gresset i folks hager, i grøftekanten, på søppelhaugene, de lå på butikktrappene eller i midttrappen. Drosja vår krenget rundt kuene som var de av gull, og med god

grunn: jeg ble senere fortalt at hvis du skulle være så uheldig å kjøre ned og drepe ei ku i Nepal får du like lang straff som om du skulle ha gjort det samme med et menneske. Det skjer heldigvis sjelden. Den femte dagen, dagen jeg ankommer, er brødrenes dag-Bhaitika. Sushila forteller meg om opprinnelsen til denne feiringen mens vi kjører.

Reddet broren

Det var en gutt som var forferdelig syk. Dødsguden Yama kom på besøk og fortalte gutten at livsløpet til gutten var slutt og at han derfor måtte ta ham med seg. Søsteren til gutten gråt sårt og ba om at han måtte få leve litt til. Yama tenkte seg om, han var litt brydd av jentas tårer. - Hvor lenge vil du at jeg skal la ham leve? spurte han. - Til denne flekken av olje som jeg setter på hans panne har tørket og denne blomsterkransen jeg legger rundt hans hals råtner. Yama syntes det var et rimelig krav og han forlot søsknene. Jenta ble så glad, så glad. Hun visste at olje ikke er som vann, det tørker ikke, og de blomstene

hun hadde valgt for blomsterkransen var av en type som varer evig. Guttene ville nå få et langt liv.

Festen

Da vi ankom Sushilas hus var forberedelsene i full gang. Maten ble laget og fruktene, oljene og blomstene som skulle benyttes i ritualer ble lagt på et fat. Sushila har en blodsbror, Raju, og Sushila så spøkende på meg. - Har du også lyst på en bror?

For at jeg skulle kunne være med på ritualer måtte jeg ta Raju eller en annen gutt til min bror. Sushila har fem brødre. - No problem, sa Raju. Ritualer begynte. Guttene satte seg på en matte på gulvet med beina i kors. Vi jentene dannet en hestesko rundt guttene. Med den eldste søsteren i spissen gikk vi i ring rundt guttene mens vi trakk en blomst dyppet i olje langs gulvet. På denne måten lagde vi en mur som skulle hindre Yama fra å ta guttene. Etterpå drysset vi olje og blomsterblader over hodene deres og la blomsterkranser rundt halsen på dem. Til slutt laget vi en tika i pannen deres. En tika består av rødfarge, ris og kefir og er en gest som symboliserer at vi ønsker dem et langt og friskt liv. Senere satt vi på taket, alle hus i Khatmandu har terrasse på taket, og lyttet til feiringen rundt oss. Der på taket fikk jeg bekreftet det jeg hadde hørt: At i Nepal er stjernene så store at du kan ta på dem. Stjernene er så mye nærmere i Khatmandu. Både fordi byen ligger 1300 meter over havet og fordi det nesten ikke finnes gatelys.

Susmita

Susmita er ei lita jente på åtte årkusinen til en av mine nepalesiske venner. En dag tok hun meg i hånden og løp av sted. Hun hadde tydelig et bestemt sted i sinne. Etter noen minutter kom til et av de tusen templene som finnes i Khatmandu. Et tempel kan være alt fra en liten gudsfigur med et lite tak over til et overveldig byggverk. Templet Susmita tok meg med til var av den middels

store typen. Susmita var i fyr og flamme og dro meg etter seg der hun tok store klyv opp trappene til templet. Ved øverste trinn beordret hun meg til å ta av sandalene. Hun gjorde det samme. Så sprang hun lettbeint opp til gudefiguren og vinket meg etter. Ved figuren viste hun meg hva jeg skulle gjøre. Til slutt stakk hun fingeren sin på gudens panne som hadde en stor rød tika og overførte litt av rødfargen, først på sin egen panne, deretter på min. Hun smilte og lo mot meg og jeg forsto bare litt av ordflommen. Etter at vi hadde løpt tilbake til huset forklarte min nepalesiske venn at vi hadde vært på besøk hos utdannelsens gud, og at barn var særlig opptatt av denne guden fordi den vil bringe lykke på skolen.

Preben

Så var det Preben. På det norske konsulatet i Khatmandu er det kaffe og vaffer hver fredag, til glede både for nordmenn som bor i Nepal og for dem som er der på ferie. Svensker og dansker er også velkomne. Preben var av de sistnevnte. Han kom rødmsuset og hjertelig mot meg.

og jeg tenkte straks at dette var en jovial danske som sikkert drev et barnehjem eller noe slikt. Preben drev ikke noe barnehjem. Han kom på tre måneders turistvisum hvert år for å arbeide for en eller annen dansk kristen organisasjon. Men han misjonerte ikke blant de innfødte og kunne ikke et ord nepalesisk. Prebens misjon var blant de vestlige turistene som lot seg fascinere av buddhistisk og hinduistisk religion. De trengte å høre et guds ord, mente Preben og vandret rundt i Khatmandu på ivrig utkikk etter mennesker med hvit hud og fotoapparat rundt halsen.

Gutten

En dag fikk jeg en trist faks fra Nesodden. Sokrates, min beste venn gjennom 12 år, var død. Jeg gikk ørkesløst rundt i gatene og satte meg på en tempelplass hvor jeg gråt. Straks var det 10-15 små skolebarn rundt meg som ville vite hva som skjedde. Jeg forklarte dem på mitt gebrokkne nepalesisk at hunden min var død. Barna ble også lei seg og stilte et øyeblikk. En av de eldste guttene signaliserte at jeg skulle bli med ham. Han tok

meg med til templet med 9000 buddhaer. Der knelte han og satte pannen mot en bønnerull som er så karakteristisk for de buddhistiske templene. Så sto vi der og så på templet en stund. - Vakkert, ikke sant, sa han. Jeg nikket og snart var han borte. Det var så fint å stå der, og snart lysnet jeg atskillig. Vikingarna spurte i en sang en gang «Får man ta hunden med seg inn i himmelen?». Ikke bare kan man ta hunden med seg inn i himmelen. Den kan gå dit alene. Det skjønner jeg her i Nepal, men det hadde jeg ikke skjönt hvis jeg hadde vært hjemme på Nesodden. For Gud, som stjernene, er så mye nærmere her i Nepal.

Jeg spør meg om det kunne ha skjedd hjemme at ei lita jente eller en liten gutt kunne ta meg i hånden og løpe med meg bort til Skoklefall kapell. Nepp. Kanskje fordi Skoklefall kapell, i motsetning til templene i Nepal, stort sett er stengt.

Ingela Flatin, Khatmandu, 24. november 1995

Fattig på penger — rik på menneskelig varme

«Jo flere vi er sammen, dess gladere vi blir. For mine venner er dine venner og dine venner er mine venner.»

Nepal er fattig på penger, men rik på menneskelig varme. Jeg har fått oppleve det på mange vis, men bussene og et møte med noen gutter er illustrerende eksempler:

Jeg har avsluttet et to ukers språkkurs og kjøpt meg sykkel. Etter noen ukers erfaring har jeg funnet ut at det er mer praktisk med sykkel enn det er å ta buss, selv om det å ta buss har sin egen sjarm. Bussene er omtrent halvparten så store som de hjemme, men rommer minst dobbelt så mange mennesker; folk sitter og står som sild i tønne og trives svært godt med det. Når et barn begynner å skrike så er det straks flere hos moren og hjelper henne med å roe barnet - på Nesod-

bussen er det bare olme blikk å få for den ulykkelige forelder. Mottoet «Jo flere vi er sammen dess gladere vi blir» er mer enn en floksel her, det er en av grunnstenene i nepalesisk bussfilosofi. En filosofi fjern for en stakkars nordmann. For vi nordmenn, vil ha fred på bussen og vi skyr nærkontakt som pesten. Som den ekte nesodding jeg er kan jeg alle knepe; vi setter sekker og vesker i det ledige setet ved siden av oss. Hvis det ikke fins et eneste ledig sete på bussen og nye men-

nesker kommer på fjern den snille nesodding sekken eller veska med et sukk (resten av oss later som vi ikke enser de nye passasjerene) og kryper godt inn til bussvinduet så det er minst mulig sjanse for at vi kommer borti sidemann. Hvis en slik ulykke skjer, hvis vi streifer borti den ved siden av oss med en arm eller et bein (eller aller verste en hånd), så trekker vi den til oss som om vi hadde brent oss og smiler sjenert. Men her i Kathmandu setter du deg ikke i det tomme setet, og når (ikke hvis) du starter en konversasjon holder dere hender og sier «bror/søster, hørte du at prisen på poteter har godt opp til tre rupees kiloen? Det er en skandale!» Når bussen må svinge for kuene i veien tar dere godt tak i hverandre.

Griper tak

Det skjer ikke så ofte på Nesodden at vi griper tak i sidemann der vi sitter på bussen på vei ned til bygga og sier «bror, har du hørt at han sjefen på Rema har begynt å ta betalt for posene? Vi er jo vandrende reklameplakater for fyren. Han burde betale oss for å bruke de lømmelige posene!» Her er en utfordring til deg kjære leser, hvis sidemann faktisk gjør som beskrevet (sjansen er ca. en til fire millioner), grip tak i den andre ledige hånden hans og plasser nesen din rett ved nesen hans og fortell ham at det faktisk er sjefen på Løes som er sleip for han tar betaling for posen uten at du vet det – prisen på posene er inkludert i prisen på varene, og du aner ikke at du blir lurt trill rundt! Det oppfordrer attpåtil til å bruke flere poser – miljømessig uansvarlighet av største grad! Snart har dere det gående og det blir svært så livlig og morsomt, kanskje kaster flere seg inn i diskusjonen – men mest sannsynlig så blir dere begge hivd på dørr. Prøv likevel, bussturer blir aldri de samme igjen.

Men, som sagt, sykkel er mer praktisk. Med sykkel så smetter jeg lett fram mellom bilene og bussene. Jeg har lært meg de nødvendige knepene. For eksempel: Når du kommer fra en sidegate og skal ut i hovedstrømmen må du aldri finne på å se deg for – glemt alt du lærte på Martins kjørskole. Kjør hardt og brutalt ut i veien, gi bilistene en støkk, de stopper. Hvis du derimot stopper så er spillet tapt, motoristene vet at du ser dem, så de slipper deg aldri inn. Det er en artig lek hvis du har sterke nerver, etter bare en ukes trening er jeg på høyde med de verste råttassene, eller bilistenes verste skrekk.

Praktisere språket

Etter den avsluttende dagen av språkkurset ville jeg ut og praktisere språket. Barn er som oftest taknemlige øvingspartnere så jeg syklet ut til Swayambhunath, det mest populære tempelet i Nepal, for å kapre noen av de mange barna som leker med apene som det kryr av der. Swayambhunath ligger på en høyde og derfra har man god utsikt over Kathmandudalen og Shivarpurifjellet hvor jeg skal gjøre feltarbeidet mitt. Jeg satt på en mur og nøt utsikten da jeg hørte to stemmer «Hee-lowhaisyournameynameis...» «give-meone rupee please...», det er de to standard frasene alle barn her kan, men de vet ikke når de skal stoppe mellom ordene så de sier det i ett. Jeg svarte dem på nepalesisk og de lyste opp. På et blunk var de oppe på muren ved siden av meg og snart var de Arjun og Samir og jeg var didi (storesøster). Arjun lekte med håret mitt og Samir satt seg på fanget mitt som en malende katt. De snakket i munnen på hverandre og jeg måtte be dem om å snakke saktere for selv om jeg har lært mye fort så er det ikke godt å forstå når folk snakker veldig fort.

«Kom, kom, bli med hjem, mamma skal lage te til oss og vi kan snakke sammen og du kan hjelpe oss med lekene, som en orntli» storesøster, det skalblisåfintåfintikkasant? ikkesant? væråsannill! De hadde blick som en goldenretriver og begge armer rundt halsen min. Et nei ville ikke være veldig populært tydeligvis, så jeg takket ja og de klappet i hendene og sang der de danset rundt beina mine på vei mot sykkelens min.

På innfødt vis tok jeg en av guttene på baksetet og en på stanga mellom styret og meg. Vi suste nedover bakkene så guttene hvinte av fryd mens de gispet etter luft. Snart var vi hjemme hos mor, en 28 år gammel kvinne med seks barn. Det første hun ville vite var hvor gammel jeg var og hvor mange barn jeg hadde. Jeg måtte skuffe henne, selv om

jeg var 23 år gammel så var jeg nok ugift og barnløs. Hun lo av meg «da jeg var på din alder hadde jeg fire barn»!

Stolt person

Det var en fattig familie. Hele familien bodde på et rom og sov i samme seng. Det var et skap og en gasskomfyr, men ellers var rommet tomt. Men moren var en stolt person, hun var veldig opptatt av at både hun og barna skulle være skikkelig kledd – de skulle ikke se fattige ut. Enda så lite penger hun hadde løp moren til butikken og kjøpte brød som hun kunne servere med teen. Jeg fikk en asjett med fem brødskeer og den største koppen melkete. Men jeg så på de små fjensene rundt meg og spiste en skive for høflighetsskyld før jeg sa jeg var mett. Ungene slafset høylydt, det var bare av og til de fikk brød så det var som en liten fest.

Snart kom faren hjem – en sliten, tynn mann som ikke hadde fast jobb, men tok diverse oppdrag der det var oppdrag å få. «Du er smart som ikke har giftet deg ennå. Vi ble giftet bort til hverandre da vi var 17, og nå...» han slo ut med armene for å vise rommet og barna. Men han klaget likevel ikke, han tok to av barna på fanget og var snart fordypet i å høre hva som hadde skjedd dem i dag. Arjun og Samir hentet mattebøkene sine og sammen gjorde vi leksker med familien hengende over skuldrene våre. Verken moren eller faren har gått på skole så de er svært stolte av barna og er opptatt av at de skal lære. Tida fløy og da jeg så på klokken hadde jeg vært der nesten fire timer, ute var det mørkt. Jeg sa, jeg måtte gå og alle seks barna kastet seg over meg og ba meg bli bare litt til. Men sykkelens min har ikke lys, og det kom bare til å bli mørkere – jeg lovet å komme tilbake når jeg hadde framstilt bildet faren tok av oss.

Neste dag var jeg syk – kastet opp flere ganger. Familien jeg bor hos skjente på meg fordi jeg hadde drukket te hos den fattige familien; koppen kunne vært skitten eller vannet ikke skikkelig kokt. Men de små armene rundt halsen min er grunn nok til å dra tilbake og bli syk igjen.

Ingela Flatin, Khatmandu

AKERSHUS AMTSTIDENDE

ONSDAG 3. JAN. 1995

på bryllup i Nepal

Hvis du besøker en av de bedrestilte nepalesiske familiene blir du snart bydd te og noe å spise, og familiens fotoalbum.

De er ikke som norske fotoalbum hvor du kan finne alt fra konfirmasjonsbilder til bilder av tanta di som ligger topplos på stranda. Her er 95 prosent av bildene i albumene fra religiøse festivaler og anledninger. Etter utallige kopier både god og dårlig te, og tilhørende bilder, har jeg funnet ut at bryllupsbildene er mine favorittbilder. Ekteskapet her i Nepal er selve aksen som livet dreier seg om. Jeg skal ikke gå i detalj, for bryllupsritualene er maysommelige og kan ta opptil 3-4 dager. Flesteparten av nepalesiske ekteskap er arrangerte, det vil si at foreldrene er de som finne en sømmelig gutt eller jente til sin sønn eller datter. Det er mange ting som må stemme for å finne en slik sømmelig person. De må tilhøre samme kaste, helst skal jenta være så lys som mulig, personens familie skal ha samme inntektsnivå eller høyere, horoskopene må grundig eksamineres for å se om de vil passe sammen eller ikke, og flere andre faktorer spiller inn. Når den sømmelige er funnet kan bryllupet bli planlagt og innbydelsene sendes ut.

«så vakker at gjestene gisper»

Som oftest skjer bryllupet i jentas hjem, og med så mange mennesker at de må arrangeres ute under store telt som kan romme flere hundre mennesker. Jo rikere familie, dess mer gull har bruden på seg. Og bruden er alltid så vakker at gjestene nesten gisper når de ser henne. Bryllupsbildene er fylt med intriger og spenning fra start til slutt. De første bildene setter scenen for dramaet. Det er første gang de to familiene møtes (bortsett fra foreldrene som har inngått avtalen, og kanskje brudeparet, men det er ikke alltid bruden og brudgommen har sett hverandre før denne første da-

gen av bryllupet), og dette er et viktig øyeblikk, for vel så viktig som selve bryllupet mellom de to er unionen mellom de to familiene. På noen måter minner det arrangerte ekteskapet om en handel. Hvis begge parter er fornøyd med produktene de får, så inngår de avtalen. Men i motsetning til mange handler så har denne handelen livsgaranti – hvis noe går galt i ekteskapet så stepper begge familier inn og hjelper til med å løse konflikten, og kanskje er det en av grunnene til at skilsmissestatistikken er så lav. En skilsmisse er alvorlig og meget sjelden.

«de ler av paret i all deres ulykkelighet»

Det var de bildene som er tatt mot slutten av ritualet som vakte min interesse mest: Det er snart tid for bruden å følge med hjem til mannens familie, hvor hun heretter skal bo. Der sitter de, mann og kone ved siden av hverandre på en matte på gulvet med beina i kors, og ser alle andre steder enn på hverandre. Kvinnen ser ned i gulvet med våte øyne og mannen ser heller ikke så helt lykkelig ut der han sitter med hodet og blick vendt bort fra henne. Men det merkelige er at alle andre rundt ser så fornøyd ut, det virker som om de ler av paret i all deres ulykkelighet. Noen ganger kan du se brudgommen smile med, men i mine korte to måneders tid som bryllupsbildekikker har jeg aldri sett et smil på brudens fjes – ikke på de siste bildene. De sørgeligste bildene er når kvinnen skal ut i bilen som skal føre henne bort, hun ser ut som om hun skal bryte sammen og må støttes opp der hun går den tunge siste veien.

«for en tier fikk jeg skreddersydd blusen»

Jeg ble invitert i et bryllup til en venn av en venn. Jeg var veldig spent og gikk straks ut og kjøpte det nødvendige tilbehøret til festen; jeg måtte ha en sari. Sarien er det klesplagget flest nepalesiske kvinner bruker – men de kan variere fra bomullsrier til silkesarier og finnes i alle prisklasser. For bryllup er det nødvendig å kle seg i en dyr sari, helst laget av den fineste

Brev fra Nepal

Ingela Flatin (23) fra Nesodden studerer ved det internasjonale instituttet NORAGRIC på Norges Landbrukshøgskole. Som et ledd i hovedfaget skal hun være i Nepal fram til sommeren. Her er et nytt brev fra Ingela.

silke. Jeg gikk til en av de mange sanbutikkene og fikk det nødvendige: Stoff til bluse, stoff til underkjole, kanteband til sarien, et fem meters silkestykke. For en tier fikk jeg skreddersydd blusen, underkjolen og kantet sarien min, og så var det smykkene igjen. Helst skal man ha gull, som den fattige student jeg er måtte jeg låne av en venn: Ringer, øredobber og halslenke. For mindre enn en krone fikk jeg kjøpt en pakke med glitter tikaer, et pyntesmykke som kvinnene plasserer mellom øyebrynene.

Jeg var klar for det store dramaet – bryllupet. Men det ble så langt fra som forventet. Det viste seg nemlig at dette bryllupet var et kjærtegnsekteskap! Jenta og gutten hadde vært kjærester i syv år! Attpåtil var de kjent. Shoba har vært «hatthodame» på nepalesisk TV, og Suman er en kjent kameramann med internasjonal erfaring. Jeg, og du kjære leser, ble snytt for et av de typiske bryllupsbildene – Shoba og Suman var bare latter smil da seremonien gikk mot slutten, og de tårene Shoba felte var nok gleden. Nå skulle de fly til Thailand på bryllupsreise.

«her er det gutter og gutter, og jenter og jenter, som er venner»

Men hver dag ser jeg grunner til at den vanlige nepalesiske brud

er så sørgelig. For det første så er det veldig nytt for henne å ha et forhold til en annen gutt enn hennes bror. Her i Nepal er ikke jenter og gutter venner. Her er gutter og gutter, og jenter og jenter, venner. I Kathmandu gater vil du aldri se en jente og en gutt holde hender eller ta på hverandre, men du ser mange gutter som går hånd i hånd eller med armen rundt hverandre mens de snakker. Hvis du går til en skole eller et universitet vil du se guttene ute i skolegården, mens jentene enten er inne eller på terrassen på skoletaket. Bare de modigste snakker med noen av guttene i skolegården. Men det er nok ikke dette som skremmer hennes mest, den nybakte brud. Det er nok den nye rollen som kone og svigerdatter som skremmer mest. Er hun virkelig uheldig kan hun bli mannens og hans families nye slave – hun må kanskje koke hvert måltid, vaske familiens klær (vaskemaskin finnes ikke), vaske hus, koke te til svigerfar når han beordrer det, sy for svigermor når hun må og ha barn når mannen vil det. Men det er hvis hun er uheldig. Kanskje blir hun behandlet som en prinsesse i sitt nye hjem. Det er i det hele tatt mye usikkerhet for den nye bruden. Den første uken hos mannen vil fortelle mye om hvordan livet hennes vil bli. Derfor gråter hun så sårt der hun forlater barndomshjemmet trygge favn. Hun vet ikke hva hun går i møte.

«det er brudgommens kroppsspråk du kan lese mest av»

Det er derfor det er så interessant å studere disse bryllupsbildene, de forteller mye om hvordan forholdet kommer til å bli. Ser brudgommen på bruden, sitter han nær henne eller lengst mulig fra henne, har han et smil om munnen eller er han alvorlig? For det er brudgommens kroppss-

språk du kan lese mest av. Bruden er som oftest like tårevåt, og har det samme nedslåtte blikket. Av alle de bryllupsbildene jeg har sett så er det et som gjorde spesielt inntrykk. Det var et arrangert ekteskap, bruden og brudgommen hadde ikke møtt hverandre før bryllupet. Brudens rygg er bøyd der han sitter, og hun holder lommeklippet med begge hender opp mot ansiktet. Det er nesten så du kan høre hikkene. De andre menneskene smiler og ler, tydelig vant til dette gråterualet. Men det er et menneske som ikke ler. Mannen hennes. Han sitter veldig nær henne og har fjeset nært opp til øret hennes. Over skulderen hennes ligger armen hans,

så forsiktig, så forsiktig, som om han ikke vil knuse noe kostbart. Det er noe sjenert ved måten han trøster henne på, og jeg ble veldig varm da jeg så dette bildet. Hva han sa til henne vet bare bruden selv og han, men jeg har ofte grublet over det. Og jeg må nok fortsette å gruble.

mange hilsner fra Ingela

AKERSHUS AMTSTIDENDE
FREDAG 15. FEB. 1996

W&S Fossum Tsering Dorje tibetansk teppekunst

Den tibetanske knuten betyr, kjærlighet og hengivenhet til det tibetanske folket.

Wenche og Stein Fossum

Du finner oss i:

Martin Olsen Møbelgalleri Drammensveien 130 Oslo tlf 22 55 00 05
Inside Design Veiten 1 Bergen tlf 5590 14 30

En spik för tandvårdsgudinnan

Hon slår in sin smärta med spik och sten i ett träblock. Mitt bland tusentals spikhuvuden glänsar en förgylld miniatyrt, Vaisha Dev, tandvårdsgudinnan. Hon har en viktig position i ett land som har 20 miljoner invånare, men saknar tandläkarutbildning helt.

Slagen ekar mellan stenväggarna på den tränga Bangemurhagatan. Vi befinner oss i stadsdelen Chhetrapathi i Nepals huvudstad

Kathmandu.

Även

här vid

Himalayas

for har den moderna

tidens förändrade matvanor inneburit en markant ökning av behovet av tandvård. Läk och godis har kommit för att stanna. Tidigare nöjde man sig med att tugga färsk nejlika och kardemumma mellan måltiderna. Fortfarande kan torkad nejlika i lösvikt köpas av gatuförsäljare till en billig penning. På lokala restauranger kommer notan vilandes på torkade kryddor på fat – anis och kardemumma, som anses ha positiv inverkan på matsmältning och fräschar upp munhålan. Nejlika med sin starka smak kan också dämpa hungerkänslan tillfälligt.

Proteser i skyltfönstret

Om Vaisha Devs styrka inte räcker till att bota det onda, promenerar man längre in i gränden, där tandläkarmottagningarna ligger vägg i vägg. De flesta saknar dörr och är helt öppna mot gatan. Vem som helst kan studera hur en tand lagas eller dras ut.

De mer anrika inrättningarna har även skyltfönster där man kan välja ett lämpligt framtida leende bland utställda proteser i fönstret!

Idag har vi ett sextioårigt utbildade tandläkare i Nepal, säger dr Suraj Mathema, som skaffat sin utbildning i Bangladesh och arbetar på en mottagning på Bangemurhagatan. Normalt tar studierna fyra år, men dr Mathema stannade i Bangladesh i sex år. Han ansåg att inträdesprovet var krävande men själva undervisningen väl målanpassad; teori varvades med praktik.

De nyutexaminerade tandläkarna arbetar under konsultation av en äldre kollega det första året. Sedan är det fritt fram att öppna en egen mottagning, förutsatt att man har råd med det.

Nästan all utrustning, upp till 95 procent, måste importeras. Mer avancerad utrustning innebär förhöjda avgifter som patienterna inte kan betala.

Här i Chhetrapathi utför vi endast enklare ingrepp och undersökningar. Mer komplicerade fall skickar vi till Bir Hospital, uppvisar dr Mathema. De flesta som arbetar på mottagningarna i Chhetrapathi har lärt sig sitt yrke av en äldre kollega. Dokumenterad utbildning saknas. Patienterna frågar inte efter den heller. Över hälften av befolkningen lever under fattigdomsgränsen och är analfabeter, av kvinnorna över 80 procent!

Schamanen slår på trumman

I bergsbyarna i det väglösa landet har man fortfarande betydligt friskare tänder än i huvudstadsregionen. Om man trots allt får problem med tänderna går man helt enkelt till byschamanen. Genom mystiska ritualer, ackompanjerade av intensiva slag på trumman av apskinn, försöker han driva ut de onda andar som besitter patienten. Om ceremonin inte hjälper slipper patienten betala arvode till schamanen.

Vad kostar det att gå hos tandläkaren? Enligt dr Suraj Mathema sker prissättningen för olika ingrepp på etiska grunder. De riktigt fattiga får sina tänder utdragna till ett lägre pris än de välbärgade.

Hjälp från utlandet

Både skoltandvården och den förebyggande tandvården är outvecklade i Nepal. Man saknar helt enkelt resurser; utbildad personal räcker inte till.

En utländsk besökare väljer nog Patan Hospital om han får problem med tänderna i Nepal. Där arbetar tandläkare både från Europa och USA. Patan Hospital bedrivs av UMN – United Mission to Nepal – där även den svenska örebro-missionen ingår. Billigare blir det förstås med spik till Vaisha Devs ära...

Vid
Himalayas
fot